

DIPLOMATIČKA ANALIZA ISPRAVA SLAVONSKIH BANOVA U RAZDOBLJU OD 1323. DO 1381. GODINE

Éva B. Halász
MTA-SZTE-MOL
Magyar Medievalisztikai Kutatócsoport
Szeged, Mađarska

UDK 949.713"13":930.22
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 16.2.2009.
Prihvaćeno: 15.4.2009.

U radu se analiziraju isprave slavonskih banova u anžuvinskom razdoblju te prikazuju diplomatska pravila koja su korištena u njihovoj kancelariji. U prilogu se objavljuje i inventar sačuvanog korpusa isprava na temelju kojih je analiza izvršena te donose regesti onih od njih koje su neobjavljene u postojećim zbirkama izvora.

Ključne riječi: 14. stoljeće, Slavonija, diplomatika, ban, banska kancelarija

1. Uvod

Proučavanje srednjovjekovnih izvora i diplomatika te njihovo izdavanje, bilo kao cjelovitih tekstova, bilo u obliku regesta, ima dugu tradiciju i u Hrvatskoj i u Mađarskoj. U srednjem vijeku pisanje isprava bilo je svakodnevni posao te su za njega postojali priručnici, koji su pisarima zaposlenima u kancelarijama olakšavali posao.¹ Ipak, klasifikacije koje se nalaze u njima različite su od onih koje nalazimo u modernim priručnicima, a s obzirom na to da su klasifikacije modernih znanstvenika izrađene prvenstveno na temelju postojećih izdanja izvora, na prvome mjestu treba upozoriti na nekoliko najvažnijih serija koje svojom pojavom označavaju nove etape u povijesti mađarske i hrvatske egdotike.

Potreba za izdavanjem starijih izvora ukazala se već tijekom 16. stoljeća, ali tu, naravno, nije još bila riječ o kritičkim izdanjima nego samo o zbirkama u koje su dokumenti prepisivani jedan za drugim bez stručnog vrednovanja njihove vjerodostojnosti. Rastući broj takvih izdanja doveo je do rađanja kritičkog stava već u

¹ Takve je formulare objavio npr. već osamnaestostoljetni mađarsko-hrvatski pravni povjesničar Martin Juraj Kovačić (Marton György Kovachich) u knjizi *Formulae solennes styli in cancellaria curiaque regum, foris minoribus, ac locis credibilibus authenticisque Regni Hungariae olim usitati*, Pesthini 1799.

sljedećim stoljećima. Za našu temu u tom je smislu posebno važna pojava edicije *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis* Györgya Fejéra, nastale u prvoj polovini 19. stoljeća.² Novi stupanj u razvoju kritičkog izdavanja izvora pokazuje *Árpádkori-új okmánytár* Gusztáva Wenzela.³ U te dvije serije objavljivali su se dokumenti za čitavo područje svih zemalja srednjovjekovne ugarske krune. Za razliku od njih, u *Diplomatičkom zborniku Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije* Tadije Smičiklasa objavljeni su dokumenti samo za jedno omeđeno područje, ono koje je u 19. stoljeću bilo pod vlašću hrvatskih državnih institucija.⁴ Još uže područje, ali duže vremensko razdoblje, obuhvatio je Ivan Krstitelj Tkalčić, koji je objavio značajnu zbirku dokumenata za povijest Zagreba.⁵ Budući da je tema ovog rada anžuvinsko razdoblje ugarske i hrvatske povijesti, posebno je važno izdanje *Anjoukori Okmánytár*, u kojem su objavljivani dokumenti s čitavog područja Ugarske. No, stiglo je samo do 1358. godine, a djelo je bilo prilično restriktivno u odabiru dokumenata.⁶ U najnovije doba poduhvat izdavanja dokumenata iz razdoblja anžuvinske vlasti nastavljen je u novoj seriji *Anjou-kori oklevéltár*, gdje se također objavljuju dokumenti za čitavo područje zemalja Krune sv. Stjepana i za čitavo razdoblje od 1301. do 1387., no samo u obliku regesta na mađarskom jeziku.⁷ U tom su izdanju tako objavljene ne samo isprave sačuvane u cijelosti, već i one koje se samo prepričavaju ili čak samo spominju u drugim ispravama, što je razlog zašto se u tom izdanju prvi put spominju i brojni dokumenti koje su prethodna izdanja ispuštala.

Kada je Imre Szentpétery u tridesetim godinama 20. st. objavio svoju knjigu *Magyar oklevéltan* [Ugarska diplomatika], donio je detaljan prikaz diplomatskih pravila kraljevske kancelarije, a ponešto se osvrnuo i na isprave drugih izdavača poput banova, erdeljskih vojvoda, crkvenih ustanova i gradova te na privatne isprave, ali to samo u najširim potezima.⁸ U svakom slučaju Szentpéteryjevo djelo i danas je izuzetno važno istraživačima jer je kraljevska kancelarija i bila najvažniji izdavač ispra-

² György Fejér, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, 11 tomova (ukupno 40 sv.), Budae 1829. – 1844.

³ Gusztáv Wenzel, *Árpádkori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus*, 12 sv., Pest – Budapest 1860. – 1874.

⁴ Tadija Smičiklas (i nastavljači), *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Codex Diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Sclavoniae* (dalje: CD), 18 sv., Zagreb 1904. – 1990.

⁵ Ivan Krstitelj Tkalčić (i nastavljači), *Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba. Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae*, Zagreb 1889. – . Do danas objavljena su 23 sveska, a na srednjovjekovno razdoblje odnosi se prvih dvanaest.

⁶ Imre Nagy – Gyula Tasnádi Nagy: *Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hunagrus Andegavensis*, 7 sv., Budapest 1878. – 1920.

⁷ Gyula Kristó (gl. ur.), *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia*, Budapest – Szeged 1990. – . Do sada su uglavnom objavljeni svesci koji se odnose na razdoblje vladavine Karla Roberta (uz izuzetak godina 1332., 1334., 1337. i 1338. g.), a nastavlja se s radom na izdavanju onih iz razdoblja vladavine kralja Ludovika.

⁸ Imre Szentpétery, *Magyar oklevéltan* [Ugarska diplomatika], A Magyar történettudomány kézikönyve II/3, Budapest 1930.

va i se njezin utjecaj osjećao po čitavom kraljevstvu. Unutar proučavanja pomoćnih povijesnih znanosti u Hrvatskoj najbolju sintezu diplomatike daju *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi* Jakova Stipišića, koje ne samo da znanstvenicima daju zaokruženi pogled iz europske perspektive, nego su i vrlo koristan i pregledan udžbenik studentima.⁹ Nažalost, u knjizi je puno veća pažnja posvećena paleografiji i kronologiji te praktičnom rješavanju problema nego samoj diplomaciji, koja je obrađena samo u najširim crtama. Osim tog sintetskog prikaza, koliko je meni poznato, među hrvatskim povjesničarima zaokruženi prikaz nekog segmenta diplomatike javnih isprava na latinskom jeziku kroz njihovu detaljnu analizu dali su samo Nada Klaić (za razdoblje ranog srednjeg vijeka)¹⁰ i u novije vrijeme Mirjana Matijević Sokol (za kaptolske isprave),¹¹ iako je objavljeno više pojedinačnih studija.¹²

Ovaj rad posvećen je vrlo zanemarenom području unutar diplomatike, diplomaciji isprava slavonskih banova anžuvinskog razdoblja (1323. – 1381.). Godine 1323. Nikola Banfi Gornjolendavski (*Felsőlendvai*) postavljen je za slavonskog bana kao osoba od povjerenja kralja Karla I. Roberta. Time započinje vladanje niza banova izravno ovisnih o kraljevskoj vlasti pri čemu se promijenila dotadašnja praksa da taj položaj obnašaju pripadnici aristokratskih obitelji, dijelom naklonjenih, ali često i suprotstavljenih, kraljevskoj vlasti. U radu se pod nazivom bana podrazumijevaju i banovi koji su u naslovu imali samo pridjev slavonski, kao i oni koji su ujedno bili slavonsko-hrvatski banovi. Međutim, radi jednostavnosti, a i s obzirom na to da u njihovim ovlastima i karakteru samog položaja nije bilo većih razlika, za sve se njih u tekstu uglavnom koristi naziv slavonski banovi. Dvojnu su titulu upravitelji toga specifičnog područja na jugu zemalja Krune sv. Stjepana nosili između godina 1346. i 1356., ali njezina pojava, kako smo rekli, nije značila nikakav prijelom s obzirom na način izdavanja isprava. Djelatnost kasnijih hrvatsko-dalmatinskih banova u vezi izdavanjem isprava nije predmet promatranja u ovom radu, jer je ona uglavnom utemeljena na praksi izdavanja isprava razvijenoj u dalmatinskim gradovima različitoj od ugarske.

Granice Slavonije, područja koje se nalazilo pod vlašću slavonskih banova, mijenjale su se tijekom vremena, jer se to područje nalazilo na najugroženijem dijelu zemlje, na južnoj granici. Za koja su se područja banovi u tom razdoblju smatrali nadležnima? Na osnovi onih isprava koje su se odnosile na neke odredbe donesene na općim skupštinama (*generalis congregatio*) ili na suđenjima, može se reći da su banovi donosili odluke na području između rijeka Drave i Save. Međutim, takvo je

⁹ Jakov Stipišić, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi*, Zagreb 1972.

¹⁰ Nada Klaić, Diplomatička analiza isprava iz doba hrvatskih narodnih vladara, *Historijski zbornik*, sv. 18, Zagreb 1965., str. 141–188, sv. 19–20, Zagreb 1966. – 1967., str. 225–263.

¹¹ Mirjana Matijević Sokol, Struktura i diplomatička analiza isprava kninskog kaptola, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 36, Zadar 1994., str. 69–85.

¹² Vidi npr. Jakov Stipišić, Diplomatička analiza Krešimirove darovnice o Maunu iz 1069., *Pomorski zbornik*, sv. 7, Zadar 1969., str. 813–828.

određenje poprilično široko i neprecizno. U drugim pak poveljama vidi se da su pod vlast slavonskog bana u 14. stoljeću potpadale županije Zagreb, Križevci, Varaždin, Virovitica, Vrbas i Sana – mada u slučajevima zadnjih dviju županija raspoložemo poprilično malobrojnim informacijama.¹³

Donja vremenska granica rada, kako je već rečeno, određena je godinom 1323., dakle početkom slavonskog banovanja Nikole Banfija od Gornje Lendave od roda Gut-Keled. Tom godinom Karlo I. (Karlo Robert) završava ratove protiv ugarskih i slavonskih oligarha za faktično ujedinjenje države i počinje s radom na reformama. U Nikolinoj pak osobi u to se doba prvi put na vladajući položaj na prekodravskom području postavlja osoba u potpunosti ovisna o kralju.¹⁴ Gornja vremenska granica određena je krajem drugog banovanja Petra Cudara, dakle godinom 1381. Tada se naime prvi put događa da banski naslov nose istovremeno dvojica ljudi, u tom slučaju Stjepan i Ivan Banfi, što će kasnije postati redovita praksa, a njihovo vladanje koincidira s krajem Ludovikove vladavine, nakon koje u ugarskoj i hrvatskoj povijesti započinje bitno različito razdoblje.

2. Vanjska obilježja isprava slavonskih banova

2.1. Materijal za pisanje isprava¹⁵

Sačuvane originalne isprave pisane su isključivo na dvije vrste materijala: na papiru ili na pergamentu. Isprave izdane na papiru u većini su slučajeva dokumenti manje trajne vrijednosti (npr. nalozi – *mandata*),¹⁶ dok su na pergamentu izdavane isprave o presudama i privilegiji veće trajnosti. Tip pergamenta uglavnom je sjeverni, to jest obrađen istom mjerom na obje strane.¹⁷

¹³ Péter Rokay – Miklós Takács, Slávonía (natuknica), u: *Korai magyar történeti lexikon (9-14. sz.)* [Leksikon rane ugarske povijesti, 9. – 14. st.], ur. Gyula Kristó, Budapest 1994. (dalje: KMLT), str. 651–652. Županija Dubica, koja se također nalazila na ovom području, od 1268. pripadala je templarima, a zatim ivanovcima, a naslov velikog župana nosio je vranski prior. Vidi: Gyula Kristó, Dubica, KMTL, str. 174.

¹⁴ Pál Engel, *Az ország újraegyesítése. I. Károly küzdelmei az oligarchák ellen (1310-1323)* [Ponovno ujedinjenje kraljevstva. Borbe Karla I. protiv oligarha (1310. – 1323.)], *Századok*, sv. 122, Budapest 1988., str. 132.

¹⁵ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 9–10.

¹⁶ Spomen materijala na kojem je pisana neka isprava (papir ili pergament) ponekad nam je sačuvan i kad sama isprava nije sačuvana u originalu. To se moglo naznačiti prilikom prepisivanja neke isprave u opisu originalne isprave koju se prepisivalo. Tako znamo da je otvoreno pismo (*litterae patentes*) zagrebačkog kaptola od 27. ožujka 1360. bilo pisano na papiru (*exhibuit nobis nostras patentes carta papirea scriptas*; isprava zagrebačkog kaptola od 8. studenoga 1372., *Magyar Országos Levéltár* [Mađžarski državni arhiv] (dalje: MOL), *Diplomatikai Levéltár* [Diplomatički arhiv] (dalje: DL) 100133, stara signatura: Családi levéltárak [Obiteljski arhivi], Batthyány család [Obitelj Batthyány], *Acta antiqua*, Kristallóc 4/6/96/A).

¹⁷ U dalmatinskim gradovima (Zadar, Nin i dr.) obično se koristio pergament južnog tipa (dakle, obrađen samo na jednoj strani).

2.2. Oblik isprava¹⁸

Oblik isprava u svakom je slučaju pravilan (ne uzimajući u obzir eventualno rastezanje pergamenta ili oštećenje isprave). Redovi se nižu paralelno s dužom stranom, a *carta transversa*, dakle isprava pisana na uspravno postavljenom listu, ne može se naći među banskim ispravama 14. stoljeća. O ispravama na pergamentu koje bi se sastojale od više komada pergamenta ili bi bile sređene u oblik knjige za to razdoblje nemamo saznanja.¹⁹ Među sačuvanim banskim ispravama nalazimo jedan jedini primjer za hirograf (*chirographum*): na dnu povelje koju je ban Nikola Hahót izdao 18. rujna 1343. može se pročitati gornja polovica slova ABC. Budući da je u tom slučaju riječ o pomirenju dvojice posvađanih, očito je da su obje stranke dobile po jedan izvorni primjerak isprave.²⁰

2.3. Vanjski izgled isprava²¹

Svaka isprava iz banske kancelarije brižljiv je rad napisan izvježbanom rukom. Na listovima pergamenta obično su povučene linije, ali ne samo radi označavanja redova, nego i početka "margina" na oba ruba.²² Redovi su obično široki 5 – 8 milimetara.²³ Na kićenijim ispravama često su isticana početna slova (inicijali). Primjenjivalo se više načina takva ukrašavanja: ponekad se crtalo veće slovo (visoko 2 – 3 retka), a krakovi slova – nacrtani na svojstven način s dvije linije – ostavljeni su prazni,²⁴ a ponekad su krakovi ispunjeni crnilom.²⁵ Raskošnije inicijale, ukrašene nalik na one u kodeksima, poznajemo samo u nekoliko primjera. Međutim, i oni su vrlo jednostavni, umjetnik

---

¹⁸ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 10-11.

¹⁹ Za kasnije razdoblje sačuvana nam je povelja izdana u obliku knjige, koju je 29. kolovoza 1495. izdao herceg Ivaniš Korvin (Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Diplomata Latina (dalje: AHAZU, D) X-76; snimka iste isprave nalazi se u: MOL, Diplomatai Fényképgyűjtemény [Zbirka diplomatskih fotografija] /dalje: DF/ 231190).

²⁰ MOL, DL 40921 (stara signatura: MOL, Gyűjtemények [Zbirke], Véghegy gyűjtemény [Zbirka Véghegy] /dalje: Véghegy/).

²¹ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 12.

²² U takvim slučajevima na kraćoj strani lista pergamenta mogu se vidjeti i one sitne rupice kroz koje su je nategnuli. Razdaljina između takvih rupica jako je često jednaka razdaljini među linijama.

²³ Vidi npr. isprave herceginje Margarete: Hrvatski državni arhiv (dalje: HDA), Archivum Capituli Zagrabienensis, Acta antiqua (dalje: ACZ, AA) 95/6 (MOL, DF 256900); Državni arhiv u Zagrebu (dalje: DAZg), Diplomata, br. 20 (MOL, DF 255432).

²⁴ Vidi npr. MOL, DL 49621 (Leustahije Paksi; stara signatura: MOL, Családi levéltárak, Romy család levéltára [Arhiv obitelji Romy] (dalje: Romy), 39/12).

²⁵ Vidi npr. ispravu hercega Stjepana: HDA, Grad Koprivnica, Diplomataria 1/2 (MOL, DF 267988). Unutar toga predstavljaju specijalnu grupu inicijali kod kojih je slovo ispunjenih krakova ukrašeno dodatnim krugovima također ispunjenim tintom (vidi npr. ispravu Stjepana Lackovića: DAZg, Diplomata, br. 19 /MOL, DF 255425/).

je naslikao samo ukrštavanje biljnih vitica.²⁶ Posebnu grupu, na koju ćemo se vratiti kod razmatranja unutarnjih svojstava isprava, čine inicijali kod kojih je jedan krak slova ukrašavanjem pretvoren u oblik križa. Među banskim ispravama poznajemo vrlo malo primjera te vrste.²⁷ Pisanje prvog retka izduženim slovima (*scriptura longior*) nije poznato ni iz jednog primjera u korpusu banskih isprava toga razdoblja.

2.4. Pismo isprava²⁸

Pismo isprava izdanih u kancelariji slavonskih banova jest gotički kurziv općenito karakterističan za to razdoblje.²⁹ Brojke se označuju slovima (rimskim brojevima)³⁰ ili su ispisivane u cijelosti.³¹ U banskim ispravama iz 14. stoljeća ne nalazimo arapske brojeve. Pismo u mandatima i ispravama tipa *datum pro memoria*³² obično je neuredno, teško čitljivo, česti su umeci, precrtani dijelovi, dok je u ostalim ispravama urednije, lakše čitljivo, rjeđe se nađu umeci i precrtavanja.

2.5. Pečat³³

U srednjem vijeku pečat je izvan sredozemnog svijeta bio jedno od glavnih sredstava za ovjeravanje isprava, a od 14. stoljeća postaje isključivim. Priznaje se samo ona isprava koja je osnažena pečatom. *Sigillum*³⁴ slavonskih banova bio je autentičan – kako su to i oni sami navodili u dijelu s koroboracijom (*corroboratio*) svojih isprava, što je prihvaćalo i kanonsko pravo.³⁵ U 14. stoljeću banski *typarium* uvijek je bio utisnut u

²⁶ Vidi npr.: AHASZU, D-IV-2 (MOL, DF 230373, Mikac Ákos); MOL, DL 100034 (Nikola Szécsi; stara signatura: MOL, Batthyány, Acta antiqua, Toplica 5/3/286).

²⁷ Vidi npr. Državni arhiv u Varaždinu (dalje: DAV), Arhiv Čazmanskog kaptola, Acta antiqua, br. 17 (MOL, DF 282336, Leustahije Paksi), MOL, DL 95012 (Nikola Szécsi; stara signatura: MOL, Családi levéltárak, Bittó család [Obitelj Bittó] (dalje: Bittó), br. 6).

²⁸ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 12–13.

²⁹ László Mezey, *Paleográfia. A latin írás története. Könyv- és oklevélpaleográfiai áttekintés* [Paleografija. Povijest latinskog pisma. Pregled knjižne i diplomatičke paleografije], Budapest 1962., str. 71–72.

³⁰ Vas Megyei Levéltár [Arhiv županije Vas], Vegyes letétek [Različiti depoziti] (dalje: VML, Vegyes) (MOL, DF 261640, Nikola Hahót).

³¹ To se uočava najčešće kod zadnjih brojeva godina. Vidi npr.: MOL, DL 100033 (Nikola Szécsi; stara signatura: MOL, Batthyány, Acta antiqua, Szentandrás 4/9/359/1).

³² Isprave tipa *datum pro memoria* pojavljuju se početkom četrdesetih godina 14. st., tijekom prvog banovanja Nikole Hahóta. U njima iščezava protokol, a od njega ostaje samo intitulacija. Ne postoji ni arenga, a promulgacija je uvijek izrečena riječima *damus pro memoria, quod*. Svi dijelovi isprave vrlo su formulaični. U drugoj polovici stoljeća to je bio uobičajeni tip isprava kojima su se odgađale parnice.

³³ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 13–17; Bernát L. Kumorovitz, *A magyar pecséthasználat története a középkorban* [Povijest upotrebe pečata u Ugarskoj u srednjem vijeku], Budapest 1993., str. 11 i dalje.

³⁴ Opis pečata pojedinih banova daje se pojedinačno kod razlaganja svakog pojedinog slučaja u idućem odjeljku.

³⁵ Bernát L. Kumorovitz, *Az autentikus pecsét* [Autentični pečat], *Turul*, Budapest 1936., br. 3–4, str. 59.

bezbojni vosak, banski pečat napravljen od metala ne poznajemo.³⁶ Možemo naći oba načina pričvršćivanja pečata na ispravu: koristili su kako utisnuti, tako i viseći pečat.³⁷ U slučaju utisnutih pečata traka pergamenta provuče se kroz dva mala reza na ispravi, potom se dva njezina kraja ukrste jedan preko drugoga na poleđini i na to se utisne vosak.³⁸ Utisnuti zatvarajući pečat jedna je podvrsta tog tipa. Kako i ime pokazuje, nakon savijanja pergamenta pečat se utisne na složene rubove tako da neovlaštene osobe ne bi mogle pogledati sadržaj bez oštećenja voska. Posebno se od druge polovice 14. stoljeća može zapaziti metoda koja kasnije postaje čestom, da se iznad voska stavlja komad papira, a na njega se utisne pečatnjak.³⁹ Kod visećih pečata stvara se *plica* (*plicatura*) savijanjem donjeg ruba isprava i preko toga se provlači (svileni) konop, odnosno traka pergamenta za ovjes pečata.⁴⁰ Banski pečati uvijek su jednostrani, zadnja strana visećih pečata oblikovala se kao štruca, *contrasigillum* se nije utiskivao ni na prednju ni na zadnju stranu. Poznajemo i slučajeve kada ban nije utisnuo svoj pečat u vosak – njegovu je odsutnost naglasio i u tekstu koroboracije – nego neke druge osobe.⁴¹ Istovremeno, za banovanja Petra Cudara dogodilo se da je, unatoč tome što je isprava pisana u ime bana i tekst ne sadrži posebnu napomenu o tome, isprava ipak potvrđena pečatom križevačkog župana Petra Csirkea.⁴² Samo iz spomena u drugim ispravama znamo da banovi nisu svoj pečat koristili samo za osnaživanje isprava, već i kako bi se osigurali da neku pošiljku ne otvore neovlaštene osobe. U jednoj ispravi iz 1361. izvještava se kako je Leustahije Paksi ispravu predočenu pred njim poslao Požeškom kaptolu da se uspoređi s primjerkom čuvanim kod njih. Ulogu glasnika dobila je jedna od stranaka sudionika u sporu, međutim ispravu je bila obvezna odnijeti do Požege

³⁶ Banovi iz obitelji Celjskih u 15. stoljeću već su koristili pečate od crvenog voska (npr. 19. veljače 1446.: AHAZU, D-XI-26 /MOL, DF 231219/; 13. studenoga 1446.: HDA, ACZ, Acta loci credibilis /dalje: ALC/, ser. I. Z/340 /MOL, DF 275152/). Među pečatima Matka Talovca možemo naći one utisnute u crveni i one utisnute u zeleni vosak (npr. crveni, 20. travnja 1442.: HDA, ACZ, ALC, Ser. I. M/451 (MOL, DF 275010); zeleni, 7. kolovoza 1436.: AHAZU, D-X-46; MOL, DF 231160).

³⁷ Kao zanimljivost može se spomenuti da poznajemo čak dvije isprave Petra Cudara koje je izdao 1387. i u slučaju kojih se, suprotno praksi banske kancelarije, utisnuti pečat ne nalazi na poleđini, nego na prednjoj strani, ispod teksta (MOL, DL 77964 i 77965; stare signature: MOL, Családi levéltárak, Zichy család zsélyi levéltára [Arhiv obitelji Zichy u Zsélyu] (dalje: Zichy cs. zsélyi), 217 BB 31 i BB 32).

³⁸ Kod ovih slučajeva traka pergamenta na pisanoj strani zaklanja mali dio. Rezovi nisu paralelni, nego se drže zajedno.

³⁹ Lijep primjer za to nalazi se na ispravi slavonskog bana Detrika Bubeka od 6. kolovoza 1390. (AHAZU, D-VIIA-31; MOL, DF 230689).

⁴⁰ Nakon savijanja plice dva sloja odjednom su presjekli u jednoj liniji, s dva reza jednog pokraj drugoga. Na taj su način nastala ukupno četiri reza na materijalu isprave. Među originalnim banskim ispravama koje sam proučavala nije bilo niti jedne koja je bila osnažena visećim pečatom na traci pergamenta. Budući da nisam imala mogućnost proučavati sve sačuvane banske povelje s visećim pečatom, a iz prikupljenih podataka ne može se ništa načelno zaključiti, ipak možemo smatrati bitnim to što je najčešće korištena boja bila crvena, kako je bilo i u slučajevima traka sastavljenih i od jedne i od dvije boje. Međutim, možemo doći do otprilike istog zaključka i na osnovi proučavanja županskih pečata.

⁴¹ Banska isprava 8. prosinca 1372., zbog odsutnosti banskog pečata, potvrđena je pečatom vicebana i protonotara Mihovila Sörnyeija (*propter absenciam sigilli nostri*; CD 14, dok. 356, str. 475–476).

⁴² 17. travnja 1380.; AHAZU, D-VI-45 (MOL, DF 230600).

u futroli (*in trapello*) zatvorenoj gornjim dijelom banskog pečata (*caput sigilli*).⁴³ Novac kovan u banskoj komori spreman je također pod banskim pečatom radi mogućnosti provjere, ako bi se u vezi s novim kovanicama javljao bilo kakav problem.⁴⁴

Od slavonskih banova, s izuzetkom Petra Cudara, poznajemo samo po jedan pečat iz vremena njihove pojedinačne službe. Izuzetak čine oni slučajevi kada je zbog promjene intitulacije (*intitulatio*) bilo potrebno urezati novi *typarium*.⁴⁵ I osobe koje su ponovno bile na istoj dužnosti koristile su svakom prilikom novi pečatnjak.⁴⁶ Kod Petra Cudara prvi se put susrećemo s pojavom da ban istovremeno koristi dva pečata, jedan manji i jedan veći.⁴⁷ Nema razlike između utisnutih i visećih pečata, vjerojatno se isti pečatnjak koristio u oba slučaja.

2.5.1. Pečati slavonskih banova iz 14. stoljeća

Sačuvan je jako mali broj originalnih pečata banova iz 14. stoljeća. *Sigilla* banova Mikca Ákosa, Nikole Hahóta, Pavla Ugala, Leustahija Paksija, Nikole Szécsija i Petra Cudara imala sam mogućnost proučavati po originalima.⁴⁸ U nastavku ću dati katalog pečata gore navedenih banova.⁴⁹ *Typaria* banskih pečata su okrugli, o drugačijim (trokutastim,⁵⁰ ovalnim) banskim pečatnjacima nemamo podataka. S obzirom na tip

⁴³ MOL, DL 33744 (stara signatura: MOL, Magyar Kamarai Levéltár (dalje: MKA), Neo-regestrata acta (dalje: NRA), fasc. 714, br. 5).

⁴⁴ Spomen na kovanicu koja je služila kao etalon sačuvan je u ispravi bana Nikole Hahóta od 11. studenoga 1344. koja sadrži uvjete najma komore (*de quibus denariis nostris novis primo fabricatis unam marcam ad nos recipiendo, sub nostro sigillo, quod nos conservamus, ut si in aliqua falsitate in ampliandis denariis monete nostre in camera apprehendi invenire contingat, tunc eandem unam marcam contra ipsos in stateram imponemus*; CD 11, dok. 125, str. 167).

⁴⁵ Dobar primjer za to jest Leustahije Paksi, koji kao ban vjerojatno više nije koristio pečat s titulom vikara (*vicarius*).

⁴⁶ O Nikoli Hahótu znamo da je godine 1353. prepisao i potvrdio ispravu izdanu pod svojim starim pečatom (*exhibuit nobis litteras patentes..., sub sigillo nostro, quo utebamur, quando videlicet eiusdem banatus honore primo ante aliqua tempore pociebamur*; Ivan Krstitelj Tkalčić (prir.), *Povjestni spomenici Zagrebačke biskupije. Monumenta historica episcopatus Zagradiensis*, sv. 1, Zagreb 1873., str. 127).

⁴⁷ Međutim, postoji samo jedan siguran slučaj među ispravama koje se danas nalaze u Zagrebu, kod kojeg možemo s potpunom sigurnošću utvrditi da je ban otisnuo svoj manji pečat, jer je Petar Csirke koristio pečatnjake slične veličine, a kako smo vidjeli gore, u njihovu slučaju ne može se uvijek jednoznačno odrediti čiji je pečat bio korišten.

⁴⁸ U lipnju i srpnju godine 2006. imala sam mogućnost istraživati u Zagrebu zahvaljujući stipendiji Fonda Kuna Klebelsberga. Ovom prilikom želim zahvaliti svim suradnicima *Hrvatskog državnog arhiva, Državnog arhiva u Zagrebu, Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Nadbiskupskog arhiva u Zagrebu* za svu pomoć koju su mi pružili za vrijeme mojeg znanstvenog puta.

⁴⁹ U katalog sam uvrstila samo *sigilla* koje sam istraživala u originalu, i upravo zbog toga moguće je da se bolje sačuvani ili još nepoznati pečat nekog bana može naći u nekom arhivu. Ipak, smatram potrebnim predstaviti ove koje sam do sada istražila, jer su srednjovjekovni pečati usprkos najbržišljivijem načinu čuvanja izloženi velikoj opasnosti.

⁵⁰ I u slavonskom korpusu poznajemo primjer za trokutasti pečatnjak; na ispravi zagrebačkog župana Dionizija od 12. svibnja 1333. nalazi se pečat u obliku jednakostraničnog trokuta (AHAZU, D-III-87 / MOL, DF 230337/).

navedeni pečati spadaju u grbovne pečate,⁵¹ jer se na njima nalaze grbovi rečenih banova.

2.5.1.1. Mikac Ákos

Na ispravi Mikca Ákosa od 4. srpnja 1326. jednostrani pečat što visi na zelenom konopu sačuvan je više-manje neoštećen. *Typarium* su utisnuli u vosak prirodne boje i na zadnjoj strani oblikovali su ga u polukuglu. Promjer pečata iznosi 6 cm. Po heraldičkom tipu, kao i ostali banski pečati, kako smo već naveli, spada u grbovne pečate. Štit je trokutast, na gornjem rubu dugačak 10 mm, blago izobličениh strana, njegove su crte, nažalost, već u velikoj mjeri istrošene. Kaciga se nalazi na heraldičkom lijevom gornjem vrhu. Na vrhu kacige nalazi se kruna, ukrašena s četiri heraldička ljiljana, s dvije strane oko sredine kao da se vidi dva viseća ruba pokrivača štita. Štit je uokviren s četiri polukružna polja. Kružni natpis oko pečata omeđen je dvostrukim nizom točaka, vrlo je uništen, može se rekonstruirati samo grupa slova ONI, vjerojatno s kraja.⁵² Na njegovu privilegiju od 29. travnja 1333. nalazi se samo konop crvene i zelene boje. Otisak pečata ostao je na poledini pergamenta s promjerom 6 cm.⁵³

2.5.1.2. Nikola Hahót

U korpusu što sam istraživala ne postoji nijedan neoštećeni pečat tog bana; poznajemo samo otiske visećih pečata, a na njegovoj povelji iz 1345. otisak pečata ostao je u veličini 7 cm. Iz toga se može zaključiti da su se vjerojatno koristili voskom prirodne boje.⁵⁴ Iz godine 1355. poznajemo pečat promjera 3 cm, također samo po otisku. Ali moramo s tim oprezno postupiti; naime dok se prvi može lako identificirati kao pečat bana, ovdje to već nije sigurno, jer znamo za slučaj iz kasnijeg razdoblja, kada je bez napomene u koroboraciji na jednu bansku ispravu utisnut pečat vicebana (ujedno i križevačkog župana).⁵⁵

2.5.1.3. Nikola Szécsi

Iz njegova prvog banovanja poznajemo samo jedan utisnuti zatvarajući pečat u zagrebačkim arhivama. Taj je utisnut u vosak prirodne boje, s promjerom 6,5 cm. Njegova je slika, nažalost, u velikoj mjeri razdrobljena, ne može se rekonstruirati. Kružni natpis + S[IGILLUM : NICOLAI :] T[O]TIUS : SCLA[V]ONIE : ET [: C]ROA-TIE : B[A]NI oivičen je dvostrukim nizom točaka.⁵⁶

⁵¹ Bartol Zmajčić, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, Zagreb 1996., str. 95; Iván Bertényi, Pecséttan, u: *A történelem segéd tudományai* [Pomoćne povijesne znanosti], ur. Iván Bertényi, Budapest 2003., str. 253–254.

⁵² HDA, Archivum communitatis nobilium de Turopolje I/39 (MOL, DF 267908).

⁵³ DAZg, Diplomata br. 12 (MOL, DF 255424).

⁵⁴ 21. kolovoza 1345., AHAZU, D-IV-25 (MOL, DF 230396).

⁵⁵ 8. ožujka 1355., AHAZU, D-V-5 (MOL, DF 230448).

⁵⁶ 11. svibnja 1349., AHAZU, D-IV-59 (MOL, DF 230429).

2.5.1.4. *Leustahije Paksi*

Na ispravi iz 1356. sačuvan je neoštećeni pečat vikara Leustahija Paksija. *Sigillum* je utisnut u vosak prirodne boje, promjera je 6 cm i visi na zelenom konopu. Štit je trokutast, sa zaobljenim stranama u obliku luka, dužina gornje strane 12 mm. Na štitu se nalazi list lipe roda Rátold, okrenut drškom na dolje, a baš u to doba postaje općim pravilom da svaki član roda počinje stavljati list lipe na svoj grb.⁵⁷ U heraldičkom lijevom gornjem kutu štita nalazi se kaciga okrenuta licem prema heraldičkoj desnoj strani, za koju su na zadnjoj strani vezana pera. Ukraš kacige ponavlja list lipe koji se stabljikom drži za kacigu, iznad njega se vidi paunov rep koji se proteže prema kružnom natpisu.⁵⁸ Kružni natpis: + S[IGILLUM] LEUS[TACHII VICA]RII SCLAVONIE.⁵⁹

2.5.1.5. *Pavao Ugal*

U zagrebačkom korpusu dokumenata nije sačuvan neoštećeni *sigillum* toga bana, koji je djelovao za vrijeme prve slavonske vladavine hercega Stjepana. Poznajemo samo jednu ispravu na kojoj se otisak visećeg pečata može identificirati. To je ona od 9. travnja 1350., koja na poleđini čuva otisak pečata promjera 6 cm, a koji je vjerojatno bio utisnut u vosak prirodne boje.⁶⁰

2.5.1.6. *Petar Cudar*

Dva njegova pečata mogu se identificirati u korpusu zagrebačkih arhiva. Poznajemo njegov viseći pečat iz 1376. koji je utisnut u vosak prirodne boje. Njegov je promjer 5,5 cm. Na štitu – čija je gornja strana duga 1 cm – vidi se šesterokutni oblik (kopča? prozorsko olovo?) koji je vodoravnom linijom podijeljen na dva dijela. Iz njegovih uglova izrastaju heraldički ljiljani. Na heraldički lijevi gornji kut štita nastavlja se kaciga okrenuta licem prema heraldičkoj desnoj strani, na čijoj se heraldičkoj lijevoj strani nalazi ukrasna perjanica. Ukraš kacige ponavlja šesterokutni oblik na štitu. Kružni natpis [+S] PETR[II] CUDOR REGN[II] SCLAVONI[E] BANI], ovičen je dvostrukim nizom točaka.⁶¹ Iz 1374. poznajemo manji, utisnuti pečat bana.

⁵⁷ János Karácsonyi, *A magyar nemzetség a XIV. század közepéig* [Mađarski plemićki rodovi do sredine 14. stoljeća], Budapest 1900., str. 1290.

⁵⁸ Interpretacija je malo nesigurna, međutim može se pretpostaviti da je riječ o paunovom repu. Na pečatima meštra tavernika Olivera iz 1347. i palatina Leustahija iz 1396. to se također vidi, mada u ovim slučajevima list lipe nije ponavljan (Karácsonyi, *A magyar nemzetség*, str. 1291).

⁵⁹ Kao zanimljivost mogu spomenuti da je vladar 1358. g., kada je jednom boravio u Križevcima, svoj nalog zagrebačkom biskupu Stjepanu i zagrebačkom kaptolu potvrdio pečatom bana Leustahija Paksija, kako to u koroboraciji povelje točno i piše. Nasuprot tome, Paksi je do kraja iste godine u svojim ispravama koristio naslov vikara (27. veljače 1358., CD 12, dok. 350, str. 455–456).

⁶⁰ HDA, ACZ, AA 23/7 (MOL, DF 256485).

⁶¹ HDA, ACZ, ALC, Ser. II. 21 (MOL, DF 255670). Vjerojatno također ovim pečatom potvrđene su dvije isprave bana iz 1379., ali slika je istrošena na oba (HDA, ACZ, AA 31/45 /MOL, DF 256612/ i HDA, ACZ, AA 23/6 /MOL, DF 256484/). Velika je vjerojatnost da su ga koristili i kao utisnuti pečat. Naime, po koro-

To je *sigillum* u obliku kruga promjera 2,5 cm, utisnut u vosak prirodne boje. Slika je oštećena u velikoj mjeri, ali vjerojatno ponavlja onaj isti šesterokutni oblik. Kružni natpis: + S[IGILLUM] P[ETRI] C[UDA]R BANI.⁶² Isprava bana iz 1374. svjedoči o tome da je već tada raspolagao s oba pečata, a za osnaživanje one povelje odredio je svoj veći *sigillum*.⁶³

2.6. Kancelarijske bilješke⁶⁴

Kancelarijske bilješke možemo naći samo jako rijetko u banskim ispravama sačuvanima u originalu. Razlog tome vjerojatno se može naći u malom broju osoblja, odnosno manjem broju slučajeva zagrebačke kancelarije – u odnosu na kraljevsku. Međutim, takve bilješke možemo pronaći na ispravama hercega Stjepana i herceginje Margarete, ali kod tih slučajeva moramo uzeti u obzir da su njihovi (*protho*)*notarii* mogli poznavati djelovanje kraljevske kancelarije, jer je velik dio isprava hercega i herceginje izdan u središtu države – naime, oni su često boravili tamo i određeni znakovi upućuju na to da su ih pratili i voditelji njihovih kancelarija. Bilješke na ispravama banova javljaju se samo mjestimice, njihov broj povećat će se u 15. stoljeću.

3. Unutarnje karakteristike banskih isprava

3.1. Protocollum

3.1.1. *Invocatio*⁶⁵

U banskim ispravama, slično kao i u kraljevskim ispravama tog razdoblja, ne nalazimo *invocatio verbalis*. Međutim, u jako rijetkim slučajevima – kako sam to napomenula i kod vanjskih obilježja – *invocatio symbolica*, tj. neki simbol može se pronaći na inicijalima. Oni su vrlo jednostavni, na lijevi krak početnog slova riječi *Nos* samo bi nacrtali jednu poprečnu liniju, koja bi tako tvorila znak križa.⁶⁶

---

boraciji banske isprave od 8. ožujka 1373. povelja je potvrđena autentičnim pečatom bana (*confirmantes auctoritate nostri banatus sigillo nostro autentico fecimus communiri*, CD 14, dok. 399, str. 520–521).

⁶² AHAZU, D-VI-17 (MOL, DF 230572). Velika je vjerojatnost da se otisak ovog pečata nalazi na dvije druge isprave, međutim do danas su oba istrošena te to možemo pretpostaviti samo po veličini njihova promjera (AHAZU, D-VI-38 /MOL, DF 230593/ i AHAZU, D-VI-11 /MOL, DF 230566/).

⁶³ ... *litteras nostras patentes ..... sigillo nostro maiori consignatas duximus concedendas*; 1. svibnja 1374. (MOL, DL 100140; stara signatura: MOL, Batthyány, Acta antiqua, Miscellanea 5/8/274/C).

⁶⁴ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 17–18.

⁶⁵ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 19; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 150.

⁶⁶ Npr.: MOL, DL 94435, stara signatura: MOL, Családi levéltárak, Pongrácz család bashalmi levéltára (dalje: Pongrácz) 1/35; MOL, DL 95012, stara signatura: MOL, Bittó, br. 6 (Nikola Szécsi); DAV, AČK, AA, br. 17 (MOL, DF 282 336; Leustahije Paksi).

3.1.2. *Intitulatio*⁶⁷

Budući da *intitulatio* sadrži ime i titule izdavatelja isprave, iz njega se mogu doznati ne samo promjene u banskoj stolici, već dobivamo uvid i u područje(a) banske vlasti. *Nos* općenito ne čini obvezatni dio fraze, izostavljen je u mnogim slučajevima.⁶⁸ S dodavanjem formule poniznosti (*Dei gratia*) možemo se susresti samo u ispravama hercega Stjepana, odnosno herceginje Margarete, vjerojatno prema uzoru na kraljevske isprave. Zanimljiva stvar može se uočiti u vezi s mijenjanjem intitulacije tijekom vremena. Dok se prije “vladavine” herceginje Margarete obično susrećemo s formom *dux/banus tocius Sclavonie*, nakon 1356. g. sve se češće u formulaciji javlja riječ *regni/regnum*. Zadovoljavajuće objašnjenje te promjene ne nalazim, no vjerojatno je da je u slučaju Margarete uzor bila konstrukcija budimske kraljevske kancelarije za dotad besprimjernu situaciju u tom razdoblju. Nakon toga ta nastala promjena formule intitulacije ušla je kao svojevrsna moda u terminologiju slavonske (odnosno dalmatinsko-hrvatske) banske kancelarije.⁶⁹ Među slavonskim banovima promatranog razdoblja Nikola Gornjolandavski,⁷⁰ Mikac Ákos,⁷¹ Leustahije Paksi⁷² i Petar Cudar⁷³ za vrijeme svojih banovanja nosili su i neke druge naslove, ali ih, osim Mikca Ákosa, uglavnom nisu navodili u intitulaciji svojih isprava koje su se ticale isključivo Slavonije. U dignitarijima kraljevskih isprava odabir tih naslova također je slučajan, koristi se i navođenje svih titula, ali i izbor samo nekoliko njih, odnosno nekad se osim naslova *banus Sclavonie* ne spominju ostali naslovi. Nažalost, na temelju sadašnjeg stupnja istraženosti ne može se donijeti nikakav zaključak o tome jesu li postojala pravila pisanja intitulacije banskih isprava analogna onima za pisanje intitulacija kraljevskih isprava prema kojima se u određenim slučajevima koristila puna, u nekim srednja, a u nekim skraćena verzija kraljevskih naslova, iako ta mogućnost primamljivo zvuči.

⁶⁷ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 19; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 150.

⁶⁸ Stjepan Lacković jedini je ban kod kojega je *Nos* uvijek uključen u intitulaciju svake sačuvane isprave.

⁶⁹ Ako pregledamo tituliranja slavonskih banova (ne samo intitulacije, već i inskripcije isprava koje su njima namijenjene te dignitarije kraljevskih isprava i druge spomene), očito je da se ne može bez ikakvih ograda izjaviti da je nakon 1358. g. iz banskog naslova potpuno izostavljena riječ *totius*. I unutar naslova jedne osobe mogu se naći svi oblici. Tako se npr. u slučaju drugog banovanja Nikole Szécsija koriste sljedeći naslovi: *banus totius regni Sclavonie* (24. travnja 1367., CD 14, dok. 9, str. 15–19 – njegova vlastita isprava), *banus tocius Sclavonie* (22. svibnja 1367., CD 14, dok. 16, str. 28–30 – dignitarij kraljevske isprave), *banus regni Sclavonie* (30. lipnja 1367., CD 14, dok. 30, str. 50–51 – spomen u ispravi). Ti su podaci sami po sebi nedovoljni da bi se moglo zaključiti je li u tom trenutku bila riječ o stvarnoj promjeni položaja Slavonije unutar države nakon 1358., ali prema mojem mišljenju to nije vjerojatno (György Győrffy, *Szlavónia kialakulásának oklevéltitikai vizsgálata* [Kritičko ispitivanje isprava o formiranju Slavonije], *Levéltári Közlemények*, sv. 41, Budapest 1970., str. 223–240).

⁷⁰ Župan županija Komárom (1323. – 1325.), Somogy (1325.) i Sopron (1318. – 1325.).

⁷¹ Meštar kraljičinih tavernika (1323. – 1325.), župan županija Sáros (1315. – 1327.), Somogy (1325. – 1328.), Sopron (1325. – 1326.) i Zemplén (1321. – 1325.).

⁷² Župan županija Fejér (1354. – 1358.), Somogy (1351. – 1361.) i Tolna (1356. – 1357.).

⁷³ Župan županije Sáros (1367. – 1369.).

3.1.2.1. Promjene naslova slavenskog bana u 14. stoljeću

Banovi prije Nikole Gornjolandavskog nosili su titulu isključivo slavenskog bana (*banus totius Sclavonie*).⁷⁴ Međutim, ta se formulacija u intitulaciji banskih isprava proširila između ožujka i travnja 1346. g., a kao novi element unesena je titula hrvatskog bana. Razlog tome može biti taj da je kralj Ludovik 1345. g. uspio postići prvi važniji uspjeh u do tada nemirnoj Hrvatskoj i steći prva uporišta u njoj.⁷⁵ Međutim, vladar je, najvjerojatnije zbog neaktivnosti u konfliktu s Mletačkom Republikom u vezi sa Zadrom uskoro smijenio Nikolu Hahóta,⁷⁶ a na njegovo je mjesto stavio Nikolu Szécsija, dotadašnjeg meštra stolnika,⁷⁷ no i on se već 10. kolovoza 1349. spominje kao *condam banus*.

Godina 1350. donijela je nove promjene u životu pokrajine. Naime, kralj Ludovik obnovio je ustanovu slavenskog dukata i na njegovo čelo postavio svojeg mlađeg brata, hercega Stjepana. Mladi *dux* tada se smatrao punovlasnim gospodarom pokrajine, uz kojega je djelovao ban sa suženim mandatom, a kojeg je imenovao sam herceg. Za tu ulogu ugarski je vladar najprikladnijom osobom držao njemu bezuvjetno vjernog protonotara suca kraljevskog dvora, Pavla Ugala.⁷⁸ Sve u svemu, on nije igrao bitnu ulogu u životu pokrajine i uskoro se vraća starom zvanju. Razlog njegova brzog povratka ne znamo, za vrijeme hercegovine nemamo nikakvih vijesti o njegovu nasljedniku. Titula slavensko-hrvatsko-dalmatinskog hercega (herceginje) kod hercega Stjepana i nakon njega herceginje Margarete složena je pojava. Znamo da se Slavonija sve do ranog novog vijeka ne nalazi u kraljevskoj intitulaciji, a do 1358. g. “za-

⁷⁴ U okvirima ovog rada ne mogu, niti to želim, obraditi životopise i djelovanje slavenskih banova. Ipak, smatram važnim izreći da su velikaši koji su u doba Anžuvina obnašali tu čast bivali birani među najodanijim kraljevim pristašama. U Slavoniji je itekako bilo potrebe da taj položaj obnaša osoba koja je uživala kraljevo bezuvjetno povjerenje. Naime, i udaljenost pokrajine od središta i tradicionalna autonomnost omogućili bi ambicioznoj osobi osamostaljenje.

⁷⁵ Od hrvatskih velikaša jedino članovi roda Šubića nisu priznali vlast kralja Ludovika, ali su oni u tom trenutku još uvijek kontrolirali velike dijelove Hrvatske. O tom pohodu piše Ivan Kükülle i u 7. poglavlju svoje *Kronike* (János Kükülle, *Lajos király krónikája* [Kronika kralja Ludovika], preveo Gyula Kristó, Millenniumi Magyar Történelem – források, Budapest 2000. i Gyula Kristó, *Az Anjou-kor háborúi*, Budapest 1988., str. 100–101).

⁷⁶ Još 6. srpnja 1346. Nikola Hahót izdaje ispravu kao slavensko-hrvatski ban, a zatim zadnjeg dana mjeseca već se Nikola Szécsi (CD 11, dok. 231, str. 309–310) nalazi na ovom položaju (isprava kralja Ludovika za novopostavljenog slavensko-hrvatskog bana, 31. srpnja 1346., CD 11, dok. 237, str. 317). Nikola Hahót obnaša ovu službu tek od 1353. g., kada ponovno stječe titulu slavenskog bana. Ako se može vjerovati Anonimnom Minoriti, on nije izgubio povjerenje kralja ni u periodu između ta dva banovanja bez “službenog” zvanja, naime otpratio je svojeg gospodara u Napulj, i vladar je njemu i drugima povjerio odgajanje sina pokojnog kraljevića Andrije, Karla Martela, i čuvanje ostalih zarobljenih napuljskih prinčeva (Névtelen szerző, *Gesta Lajos királyról* [Gesta o kralju Ludoviku], preveo Gyula Kristó, Millenniumi Magyar Történelem – források, Budapest 2000., gl. 7).

⁷⁷ Ovo zvanje je obavljao između 1342. i 1346.

⁷⁸ U ispravama stoji sljedeća intitulacija: *Nos Paulus de Ugal, per inclitum principem dominum Stephanum Dei gratia totius Sclavonie, Croatie et Dalmatie ducem, in dictis regnis Sclavonie et Croatie banus constitutus* (9. travnja 1350., CD 11, dok. 450, str. 592–594). Povjerenje kralja pokazuje činjenica da je u ljeto one godine obavljao diplomatsku službu, što je razlog da ne poznamo mnogo njegovih banskih isprava (Šime Ljubić, *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, sv. 3, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, sv. 3, Zagreb 1872., dok. 278, str. 193).

koniti nosilac” naslova hrvatsko-dalmatinskog hercega bio je i mletački dužd. Zbog toga je to za ugarski dvor predstavljalo izražavanje stvarnog stanja (naslov hrvatskog hercega), odnosno iznošenje zahtjeva (titula dalmatinskog hercega).

Herceg Stjepan otišao je 1350. g. s čela Slavonije, a pokrajinom upravlja ponovno punopravni ban što ga je imenovao kralj – Stjepan Lacković. Za njegovo vrijeme nije došlo do promjene u banskoj tituli. Godine 1353. ustanova dukata ponovno se pojavila, pod upravom hercega Stjepana. Uz njega bansku službu obnašao je Nikola Hahót, koji tada već po drugi put dolazi u Zagreb. Herceg Stjepan nosio je ponovno trojni naslov (slavonsko-hrvatsko-dalmatinski herceg), a Nikola samo dvojni (slavonsko-hrvatski ban). Ovdje se opet pokazuje dvojnost stvarnosti i zahtjeva. Nakon rane smrti hercega Stjepana (9. kolovoz 1354.) na čelo pokrajine službeno je došao njegov nedavno rođeni sin Ivan, ali stvarnu vlast imala je udovica herceginja Margareta uz pomoć Nikole Hahóta. Ta se situacija nakon događaja 1356. g. u velikoj mjeri promijenila.⁷⁹

Ugarska i Mletačka Republika 1348. g. sklopile su osmogodišnje primirje koje je isteklo 1356. g. U ljeto te godine kralj Ludovik boravio je u Zagrebu, ostavljajući prema inozemstvu otvoreno pitanje hoće li voditi pohod protiv Srbije ili Mlečana. Konačno je do kraja lipnja postalo sigurno da je ugarski vladar skupio svoju vojsku radi osvajanja Dalmacije. Leustahije Paksi⁸⁰ u početku se u ispravama pojavljuje samo kao *tocius Slavonie banatum tenens*.⁸¹ Osim dukata princa Ivana, razlog je tome možda i to da je ugarski kralj htio pričekati ishod ratnih zbivanja i ovisno o njemu odlučiti će koja područja ostaviti pod jednom upravom. Moguć bi bio i nastavak prijašnje konstrukcije (naslov slavonsko-hrvatskog bana). Međutim, to se nije dogodilo. U ljeto 1357. g. u borbama na dalmatinskoj obali sam Ludovik nije sudjelovao, nego je njegovu vojsku vodio kasniji dalmatinsko-hrvatski ban Ivan Csúz.⁸² Prva sačuvana isprava koju je Csúz izdao već kao ban potječe s kraja 1357. g.,⁸³ pola godine kasnije od prvog spomena Paksija, i nosi naslov *vicarius*.⁸⁴ S time je izvršeno odvajanje slavonske i dalmatinsko-hrvatske titule, što ostaje tako do kraja razdoblja Anžuvina. Rat s Mlečanima završen je Za-

⁷⁹ Početkom 1356. g. herceginja Margareta zauvijek napušta Ugarsku i udaje se za njemačkog viteza Gerlacha Hohenlohea. Taj je brak možda u vezi sa savezom ugarskog vladara Ludovika I. s austrijskim vojvodom Albertom II. Habsburškim i njemačko-rimskim carem Karlom IV. Luksemburškim (Kristó, *Az Anjou-kor háborúi*, str. 136–137).

⁸⁰ Prema Anonimnom Minoriti, Paksi je pratio Ludovika u njegov drugi napuljski pohod. On je tada obnašao dužnost meštra stolnika i u pohodu se pridružio vladaru s velikim odredom vojske, a sa sobom je donio i veliku količinu novca. Tim je činom “dokazao odanost kralju, jer da nije pokazao ovakvu brižljivost, cijeli ugled kralja bio bi ugrožen. Kralj ga je primio jako ljubazno i obećao mu velike stvari za usluge” (Névtelen, *Geszta Lajos királyról*, gl. 13).

⁸¹ Npr: Ludovik I., 18. veljače 1357. (CD 12, dok. 291, str. 388–390).

⁸² O borbama piše Küküllei, *Lajos király krónokája*, gl. 27–28. Kao vođe ugarske vojske nabraja dvorskog viteza Tomislava Vásárijia, palatina Nikolu Konta i Benedikta Himfija.

⁸³ 14. prosinca 1357. (CD 12, dok. 336, str. 437–439). Opsadu grada Nina Ivan Csúz okončao je u prosincu 1357. g. (Kristó, *Az Anjou-kor háborúi*, str. 143). Csúz je već 1351. g. nosio titulu vicebana Hrvatske (15. srpnja 1351., CD 12, dok. 26, str. 29–30). U ispravi od 2. srpnja 1357. već se spominje kao ban Hrvatske (CD 12, dok. 319, str. 420–421). Budući da nisam vodila posebna istraživanja o liku Ivana Csúza i o promjenama u tituli hrvatskog bana, tek uz veliku opreznost mogu izjaviti da je kralj Ivana Csúza i Leustahija Paksija imenovao otprilike u isto vrijeme na čelo ta dva područja.

⁸⁴ 11. srpnja 1357. (CD 12, dok. 308, str. 408–412).

darskim mirom u veljači 1358. godine. Prema njemu Venecija je bila prisiljena predati kralju sva područja koja je držala u Dalmaciji, a dužd se odrekao naslova hercega Hrvatske i Dalmacije.⁸⁵ Godine 1358. suočavamo se s dvojnošću titulatura, naime Leustahije Paksi u svojim ispravama dosljedno koristi titulu *vicarius*, a u drugim ispravama naziva se ili ban⁸⁶ ili ban i *vicarius* istovremeno.⁸⁷ Ta će se situacija konačno raščistiti 1360. godine. Od tada se u svakoj ispravi javlja s naslovom *banus Sclavonie*. Osim gore navedenog razloga – ishod pohoda – ta je dvojnost možda prouzrokovana i nerazjašnjenim pitanjem dukata hercega Ivana, a kad je dječak preminuo 1360. g., Paksi je u svojim intitulacijama zamijenio naslov *vicarius* naslovom *banus*.⁸⁸ Zagrebački biskup Stjepan Kanizsai, koji je naslijedio Leustahija Paksija i umjesto kojega je poslove zapravo vodio njegov protonotar meštar Jakov, ponovno se koristio titulom slavonskog vikara, a banovi nakon njega (Nikola Szécsi i Petar Cudar) u svakom su slučaju bili banovi samo Slavonije; Hrvatskom i Dalmacijom upravljao je dalmatinsko-hrvatski ban. Prvo banovanje Petra Cudara zamijenila je vladavina hercega Karla Dračkog, u čije je vrijeme poslove obavljao Ivan de Surdis s naslovom *vicarius generalis*.⁸⁹

3.1.3. *Inscriptio*⁹⁰

Uvijek se upotrebljava u jednom dijelu banskih isprava (kod privilegija, naloga, itd.), a ovisno o njihovom sadržaju može biti općenita⁹¹ ili specifična,⁹² međutim često se izostavlja (npr. kod isprava tipa *damus pro memoria*).⁹³

3.1.4. *Salutatio*⁹⁴

Uočava se samo kod nekih tipova isprava. Ne postaje organskim dijelom ni kod onih banskih isprava gdje bi, u slučaju kraljevskih isprava, ta formula sigurno bila upotrijebljena. Možemo zapaziti zanimljivu promjenu tijekom vremena. Dok se za banovanja Mikca Ákosa nerijetko koristi duža *salutatio*⁹⁵ i u njegovim ispra-

⁸⁵ Gusztáv Wenzel (prir.), *Magyar diplomáciai emlékek az Anjou korból*, sv. 2, Budapest 1875., str. 501–505.

⁸⁶ Npr.: u dignitariju povelje kralja Ludovika od 25. travnja 1359. (CD 12, dok. 427, str. 565–566).

⁸⁷ Npr.: u izvještaju kaptola u Velikom Varadinu (10. rujna 1358.; MOL, DL 77237, stara signatura: MOL, Zichy cs. zseléyi, 211/B/406).

⁸⁸ Zadnji spomen hercega sačuvan je u ispravi austrijskog vojvode Rudolfa od 2. kolovoza 1359. (CD 12, dok. 442, str. 588–589).

⁸⁹ 11. srpnja 1372. (CD 14, dok. 311, str. 421).

⁹⁰ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 19; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 150.

⁹¹ Npr.: *quibus expedit universis* (Leustahije Paksi, 18. travnja 1362., CD 13, dok. 157, str. 224), *omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis* (Mikcs Ákos, 3. travnja 1337., CD 10, dok. 235, str. 308–311).

⁹² Npr.: *Viris discretis et honestis capitulo Chasmensis ecclesie amicis suis honorandis* (Mikac Ákos, 5. travnja 1337., CD 10, dok. 236, str. 312); *Serenissimo principi domino Ludovico inclito regi Hungarie domino suo naturali* (Petar Cudar, 15. kolovoza 1373., MOL, DL 6134, stara signatura: MOL, MKA, NRA, fasc. 1508, br. 11).

⁹³ Vidi npr.: Nikola Szécsi 11. svibnja 1349. (CD 11, dok. 398, str. 527) i 20. siječnja 1368. (CD 14, dok. 111, str. 164–165), Petar Cudar 12. srpnja 1379. (MOL, DL 103351; stara signatura: MOL, Batthány, sine numero) i 3. listopada 1380. (CD 16, dok. 114, str. 124–125).

⁹⁴ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 19; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 150–151.

⁹⁵ Npr. *salutem in domino sempiternam* (3. travnja 1337., CD 10, dok. 235, str. 308–311).

vama možemo pročitati više njezinih verzija, kasnije one postaju sve rjeđe i shematičnije i ostaju tek u onim poveljama koje imaju konkretnog naslovnika (*mandata*).⁹⁶

3.2. Contextus

3.2.1. Arenga⁹⁷

Arenga izražava opće misli koje se uklapaju u sadržaj isprave, teme – prilagođene namjeni isprave – mogu biti raznovrsne. U praksi slavonske banske kancelarije uočljiva je pojava da ih u ispravama koje je za bana Mikca Ákosa izdao njegov (proto)notar susrećemo u relativno velikom broju (mada to u mnogo slučajeva naglašava samo važnost pismene potvrde pravnog čina opisanog u ispravi).⁹⁸ Kasnije se sve rjeđe upotrebljavaju i “slabokrvnije” su. Možemo zapaziti još jedan veliki i zadnji val u ispravama hercega Stjepana i herceginje Margarete,⁹⁹ ali u slučaju banskih povelja nalazimo samo zalutale primjere *arengi*.¹⁰⁰

⁹⁶ To je u vezi i s tim da među ispravama Mikca Ákosa nalazimo zadnju bansku ispravu onoga razdoblja u kojem se sva obilježja privilegija čuvaju u “klasičnom” redosljedu. Nakon 1342. g. *protocollum* i *eschatacollum* svih vrsta isprava znatno se pojednostavnjuju u formulaičkim dijelovima.

⁹⁷ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 19–20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 151.

⁹⁸ Npr.: 2. kolovoza 1325.: *Iustis petentium desideriiis facilem prebere consensum ius invitat et officium nostre dignitatis exortatur* (CD 9, dok. 209, str. 257–258); 2. kolovoza 1326.: *Solent gesta fidelium scripti patrocino roborari, ne aut involat caligine semel actum aut hominum invidiosa malicia fuscatis mendacii coloribus per calumpniam subvertat successive* (CD 9, dok. 253, str. 307–308); 27. kolovoza 1335.: *Solent gesta fidelium scripti patrocino perempnali (!), ne aut obliuio inuoluat caligine semel actum, aut hominum invidiosa malicia per calumpniam subuertat successiue* (CD 10, dok. 167, str. 234–235); 12. travnja 1337.: *Quoniam ea, que geruntur in tempore, ne in posterum cum tempore defluant (!) et labantur, ad cautelam scripti solent patrocino roborari* (CD 10, dok. 241, str. 317–318); 12. travnja 1341.: *Ea debet esse iudicantis intentio, ut iustis per retributionis premium respondeatur ad gloriam et deliquentibus per illacionem vindicte concedentis ad noxam, ut sic actus temerarium illiciti reprimantur et iustorum merita elucescant* (CD 10, dok. 431, str. 609–612).

⁹⁹ 28. ožujka 1351.: *Ut digne petentium extollenda sint preconia, ratio requirit sapientis* (herceg Stjepan, CD 12, dok. 10, str. 13–14); 21. srpnja 1351.: *Cum a nobis petitur, quod iustum et honestum est, decet maiestatem ducalem facilem prebere consensum hiis presertim que videntur suorum subdicorum commodius convenire* (herceg Stjepan, MOL, DL 91451, stara signatura: MOL, Családi levéltárak, Festetics család (dalje: Festetics), Zala 26/1); 10. ožujka 1353.: *Quoniam subditorum fidelium incommodo decet ducalem maiestatem commodius reformare* (herceg Stjepan, CD 12, dok. 107, str. 149–150); 10. svibnja 1353.: *Quoniam gesta mortalium sunt cum tempore fluenti et inbecilis memorie statum plerumque turbat oblivio et obumrat, provida rationis cautela humanis actibus litterarum adhiberi consuevit testimonium afficat et perhempne* (herceg Stjepan, CD 12, dok. 179, str. 236–238); 20. prosinca 1355.: *Ea, quae devotio Christi fidelium ad praesentium et quondam sanctae matris ecclesiae offert vel disponit convenit superiori ad effectum perducere et stabilitate perpetua roborare* (Margareta herceginja, CD 12, dok. 238, str. 319); 10. siječnja 1356.: *Dignum est et omni ratione consentaneum, ut hii qui principibus suum pro tempore exhibent obsequium suis laboris premio non fraudentur*. Proinde (Margareta herceginja, CD 12, dok. 239, str. 320–321); 1356. (bez datuma): *Iustis petentium desideriiis facilem prebere consensum ius invitat, equitas persuadet et ducalis excellencia exortatur* (Margareta herceginja, CD 12, dok. 286, str. 383–384).

¹⁰⁰ 18. listopada 1343.: *Solent gesta fidelium scripti patrocino perhempnali se temporys in processu oblivio involuat caligine semel actum aut hominum invidiosa malitia sustans mendacii coloribus per calumpniam subvertat stabilitum* (VML, Vegyes /MOL, DF 261640/, Nikola Hahót); 6. srpnja 1346.: *Iustis petentium desideriiis facilem prebere consensum ius invitat, ratio expostulat at magnitudinis sublimitas ad est (!) merito exortatur* (Nikola Hahót, CD 11, dok. 231, str. 309–310); 15. svibnja 1358.: *Pium est ecclesiis providere quarum precibus medumterena substantia conflatur verum etiam eterna premia largiuntur uter eis Deo iam utantet quite vis aut et*

3.2.2. *Promulgatio*¹⁰¹

Kako vrijeme protječe, i kod te forme možemo zaključiti da se pojednostavnjuje i izrazito shematizira,¹⁰² kod isprava tipa *damus pro memoria* se ustaljuje u ovom obliku.¹⁰³

3.2.3. *Narratio*¹⁰⁴

Narratio prikazuje okolnosti koje su dovele do izdavanja isprave. Kod darovnica to omogućuje i nabranje zasluga osobe kojoj se daruje, kao obrazloženje pravnog čina. U pojedinim ispravama iz kraljevske kancelarije može se pročitati *narratio*, koja je skoro kronika u začetku, iz koje se uobličuje složena priča dotične osobe (ponekad obitelji).¹⁰⁵ Kod banske kancelarije dijelovi razgranati poput samostalnih pripovijedaka već su manje karakteristični, međutim nije ih nemoguće susresti.¹⁰⁶ Što je tome razlog, ne znamo. Vjerojatno je manja uvježbanost banskih notara i skupoća dužih isprava igrala ulogu, te možda i to da nagradu za veća, spomena vrijedna djela nije "dodjeljivao" ban, već izravno kralj. Ponekad ipak nalazimo nekakve naracije, ali one u većini slučajeva ne idu dalje od nabranja najosnovnijih podataka o samom pravnom činu, a ne govore o priči koja stoji iza toga. Osim darovnica, kod drugih tipova isprava naracija ima izrazito shematski karakter, često se samo imena sudionika pravnog čina opisanog u ispravi mijenjaju.

3.2.4. *Dispositio*¹⁰⁷

U dispoziciji izdavač isprave iskazuje razlog zašto je izdao dokument te uređuje samo izvršavanje pravnog čina. Kako je tijekom vremena izdavan sve veći broj isprava, tako taj dio postaje sve više formulaičan, jer su slični problemi zahtjevali da ih se riješi na sličan diplomatički način. Tako je npr., u ispravama kojima ban zapovijeda nekom vjerodostojnom mjestu da provede neku istragu prvi dio uvijek različit i sadrži objašnjenje onoga što se događalo u konkretnom slučaju i razlog zbog kojeg su osoba ili osobe koje istragu traže došle pred bana, ali je dispozitivni dio uvijek tipiziran jer

---

placibilem hortiam ac pacificam offere valeant salvatori (Leustahije Paksi, CD 12, dok. 367, str. 477–478).

¹⁰¹ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 151.

¹⁰² ... *memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit universis* (Leustahije Paksi, 23. studenoga 1361., MOL, DL 33744; stara signatura: MOL, MKA, NRA, fasc. 714, br. 5).

¹⁰³ Npr.: 25. lipnja 1351. (Stjepan Lacković – CD 12, dok. 24, str. 28).

¹⁰⁴ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 151.

¹⁰⁵ U vezi s tim pitanjem vidi: Elemér Mályusz, *Királyi kancellária és krónikairás a középkori Magyarországon* [Kraljevska kancelarija i pisanje kronika u srednjovjekovnoj Ugarskoj], Irodalomtörténeti füzetek, br. 79, Budapest 1973.

¹⁰⁶ Npr.: 8. rujna 1326. (Mikcs Ákos, CD 9, dok. 253, str. 307–308); 1. srpnja 1361. (Leustahije Paksi, CD 13, dok. 105, str. 156–157).

¹⁰⁷ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 151.

jednostavno određuje što vjerodostojno mjesto treba raditi. U mandatima dispozicija je uvijek tipizirana, mijenjaju se samo navedene činjenice (imena, mjesta, datumi).¹⁰⁸ Isto je primjetno i u ispravama gdje banovi prepisuju i potvrđuju druge povelje.¹⁰⁹

3.2.5. *Sanctio*¹¹⁰

Prijetnja crkvenom kaznom u tom razdoblju nestaje čak i iz kraljevskih isprava. Ne možemo naći ni prijetnju konkretnom novčanom kaznom za one koji prekrše odredbe banova, spominje se samo srdžba općenito u slučaju da nisu izvršene zapsane naredbe.¹¹¹

3.2.6. *Corroboratio*¹¹²

Ovaj dio isprave prisutan je samo u slučaju povlastica (*privilegium*) i presuda (*litte-re adiudicatorie*), gdje najčešće nalazimo neku varijantu forme *in cuius rei memoriam*.¹¹³

3.3. Eschatacollum

3.3.1. *Subscriptiones*¹¹⁴

Budući da u ovom razdoblju ni vladari u kraljevskim ispravama to ne koriste, nije čudno da ni u slavonskim banskim ispravama ne nalazimo tragove potpisa.

¹⁰⁸ Navedeni postupak dobro se vidi u sljedećim primjerima (istovjetni dijelovi otisnuti su masno, a same činjenice u kurzivu): **Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Thomas filius Symonis vel alter Thomas filius Petri altero absente homo noster ab omnibus, quibus decet et licet, sciat et inquirat super premissis consciencie meram et omnimodam veritatem et post hec, prout vobis exinde veritas constare poterit, nobis amabiliter rescribatis.** (13. rujna 1361., CD 13, dok. 118, str. 172–173); **Super quo petimus vestram amicitiam presentibus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum quo presente Jacobus filius Johannis vel Stephanus filius Ladislai aut Stephanus filius Demetrii alis absentibus homo noster presente vestro testimonio a quibus decet et licet sciat et inquirat de premissis omnimodam veritatem et post hec prout vobis veritas conscitet nobis amabiliter rescribatis.** (10. ožujka 1349., MOL DL 94076).

¹⁰⁹ Vidi npr.: **Nos igitur iustis et dignis petitionibus eiusdem Sergen villici favorabiliter inclinati prescriptas literas privilegiales super libertatibus ipsorum confectas de verbo ad verbum presentibus insertas pendentis sigilli nostri munimine fecimus roborare, eatenus, quatenus superius exprimitur, perpetuo valere prout nostro banatu incumbit, confirmamus.** (22. travnja 1344., CD 11, dok. 95, str. 129); **Nos igitur iustis et legitimis petitionibus dictorum Johannis villici, Pauli filii Ivanka et Johannis filii Gerdyna hospitum de nova villa Crisiensi favorabiliter inclinati predictas litteras privilegiales ipsius Stephani quondam bani non abrasas non cancellatas nec in aliqua sui parte viciatas de verbo ad verbum presentibus inseri facientes perpetuo valere confirmamus.** (25. lipnja 1351., CD 12, dok. 24, str. 28).

¹¹⁰ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 152.

¹¹¹ Npr.: *si vestra gravamine cupitis evitare* (Mikcs Ákos, 21. kolovoza 1334., CD 10, dok. 120, str. 179–180).

¹¹² Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 152–153.

¹¹³ Npr.: *In cuius rei perhempnale testimonium presentes ad instanciam parcium sigillo nostri vicariatus pendenti duximus partibus concedendas* (Leustahije Paksi, 12. svibnja 1358., CD 12, dok. 365, str. 474–476).

¹¹⁴ Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 20; Stipišić, *Pomoćne povijesne*, str. 153.

3.3.2. Datum¹¹⁵

Zajedničko obilježje svake sačuvane banske isprave jest da se *datatio* nalazi uvijek u završnom dijelu isprave.¹¹⁶ U njoj se uglavnom navodi dan i mjesto izdavanja dokumenta, mada se posljednje (mjesto izdavanja) može i izostaviti. Potpunu odsutnost datiranja – naravno, ne uzimajući u obzir eventualna oštećenja – ne možemo naći u banskim ispravama toga razdoblja.¹¹⁷ Datum se uvijek računa po liturgijskom kalendaru i danima u tjednu, isprava koja bi bila datirana po rimskom kalendaru ili na neki drugi način nije sačuvana. Kod određivanja datuma često se susrećemo s izrazima *datum ut supra, die et anno supradictis*¹¹⁸ u slučajevima kada je datum već naveden u naraciji. “Dignitarij” nalik na onaj u kraljevskim – a u 15. stoljeću u kaptolskim – ispravama ne nalazimo čak ni u ispravama hercega (herceginja). Formula *datum per manus* nalazi se samo u ispravama izdanim u kancelariji hercega Stjepana i herceginje Margarete, ali samo u slučaju privilegija. Tada oni sadrže ime protonotara (*prothonotarius*) na dužnosti kancelara.¹¹⁹

Navođenje godine vladanja (*annus ducalis*) nalazimo samo u razdoblju druge vladavine hercega Stjepana, što je u tom razdoblju jedinstvena pojava.¹²⁰

4. Banska kancelarija

Banska kancelarija vjerojatno je radila u banskom sjedištu, u Zagrebu. Vrlo je sigurno da su tamo bili smješteni i bilježnici (*notarii*), koji su obavljali većinu pisanih poslova. Nažalost, oni su za nas “nevidljivi”, njihovo se ime doznaje samo u vrlo malom broju slučajeva, a i tada u drugom kontekstu. Voditelj banske kancelarije bio je *prothonotarius*, koji je ujedno bio i čuvar pečata svojega gospodara. Njihov je niz poznat od vremena bana Mikca Ákosa, njihova su imena navedena i u formuli

¹¹⁵ Na ist. mj.

¹¹⁶ Poseban je slučaj kod prijepisa ranijih isprava. U jednom slučaju ban Nikola Szécsi prepisuje dvije isprave, najprije na uobičajeni način jednu ispravu kralja Karla I., a potom, radi dopunske potvrde svojeg prijepisa, na kraju prepisuje jednu ispravu bana Mikca Ákosa (*ad maiorem autem certitudinem tenorem litterarum predicti Mykch bani presentibus de verbo ad verbum inseri fecimus, qui per omnia talis est*; HDA, ACZ, AA 2/6A /MOL, DF 256133/). U drugom slučaju, prema modelu uobičajenom kod kaptolskih isprava, ban Nikola Hahót prepisuje ispravu tako da najprije donosi kratak uvod u kojem se prikazuju okolnosti prijepisa i donosi datum, a iza njega slijedi prijepis kojim isprava i završava. *Datatio* u tom slučaju postaje dio naracije (18. listopada 1353., Tkalčić, MHEZ 1, str. 128–129).

¹¹⁷ Jedino u slučaju jedne isprave Petra Cudara godina nije navedena (najvjerojatnije omaškom), nego se donose samo dan i mjesec (DAV, AČK, AA, br. 32 /MOL, DF 282351/).

¹¹⁸ Npr.: 8. kolovoza 1343. (Nikola Hahót, CD 11, dok. 60, str. 74–75).

¹¹⁹ Juraj od Međuriča bio je *prothonotarius* hercega Stjepana (vidi, na primjer, ispravu od 10. ožujka 1353., CD 12, dok. 107, str. 149–150), a Petar iz Brna je tu dužnost obnašao na dvoru herceginje Margarete (npr. 10. siječnja 1356., CD 12, dok. 239, str. 320–321).

¹²⁰ Npr.: *Datum Zagrabie, ... decimo kalendas mensis iunii, anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, ducatus autem nostri anno primo* (23. svibnja 1353., CD 12, dok. 124, str. 170).

datum per manus isprava kancelarije hercega (i herceginje). *Prothonotarius* bana Mikca bio je meštar Andrija, sin Nikole,¹²¹ *prothonotarius* hercega Stjepana Juraj od Međuriča, koji je vodio zagrebačku kancelariju, a za kojeg sa sigurnošću znamo da je bio svjetovnjak.¹²² Uz njega je – vjerojatno kao čuvar pečatnog prstena hercega Stjepana i voditelj “kancelarijskog odjela pečatnog prstena” – djelovao kasniji *prothonotarius* herceginje Margarete, Petar iz Brna.¹²³ Međutim, uz Jurja od Međuriča i Petra iz Brna sredinom 14. stoljeća još je jedan čovjek obnašao dužnost voditelja kancelarije, naime meštar Kuzma, koji je bio u službi bana Nikole Hahóta. Možemo sa sigurnošću pretpostaviti da je on već ranije, za vrijeme prvog banovanja Nikole, bio u Zagrebu, jer je voditelja kancelarije ban postavljao iz svoje družbe (*familia*).¹²⁴ Već je u slučajevima Jurja od Međuriča i meštra Kuzme uočljiva tendencija da oni ne obavljaju samo kancelarijske poslove, nego – zbog svojeg poznavanja prava – sudjeluju i na suđenjima.¹²⁵ Pogledajmo tko je još obnašao tu dužnost. Meštar Jakov pojavljuje se prvi put u službi Leustahija Paksija 1358. g., kasnije ima ulogu posebnog banskog izaslanika na različitim zadacima, što opet dokazuje njegovu važnost.¹²⁶ Nakon Leustahija Paksija umjesto zagrebačkog biskupa Stjepana (*vicarius generalis*) poslove je obavljao njegov zamjenik *protonotarius* Jakov. Smatra se vjerojatnim da je riječ o istom Jakovu koji je ostao na dužnosti zahvaljujući svojem stručnom znanju.¹²⁷ Nikola Szécsi povjerio je vođenje svoje kancelarije meštru Mihovilu Sörnyeiiju, koji se javlja u ispravama između 1367. i 1372. g., noseći istodobno naslove protonotara i

¹²¹ 14. veljače 1336. (CD 10, dok. 187, str. 253–254).

¹²² Nakon službe kod hercega sudjeluje u životu Križevačke županije (bio je, npr., banski izaslanik pri istrazi nekog imanja u Križevačkoj županiji, prigodom nekog spora Ákosa, sina bana Mikca Ákosa 23. studenoga 1361., MOL, DL 33744; stara signatura: MOL, MKA, NRA, fasc. 714, br. 5). O njegovom životu i daljnjoj sudbini vidi: Éva Halász, Anjou István herceg (1332 – 1354) [Herceg Stjepan Anžuvina (1332.-1354.)], *Fons. Forráskutatás és történeti segédudományok*, god. 12, br. 1, Budapest 2005., str. 61–62.

¹²³ O njegovom životu i daljnjoj sudbini vidi: Halász, Anjou, str. 56–57.

¹²⁴ Vjerojatno je da je on identičan osobi koja je – s titulom *notarius* – nastupila pred sucem kraljevskog dvora Tomom Szécsényijem kao punomoćnik (*procurator*) Nikole Hahóta u nekom sporu 1352. godine (12. svibnja 1352.; MOL, DL 3745, stara signatura: MOL, MKA, NRA, fasc. 647, br. 11). Određeni meštar Kuzma javlja se kao punomoćnik i u nekom sporu Stjepana i Ladislava, sinova bivšeg bana Nikole Hahóta, 1361. godine (MOL, DL 5056; stara signatura: MOL, MKA, NRA, fasc. 1591, br. 8). Ipak, ako se svaki spomenuti podatak odnosi na protonotara Kuzmu, onda moramo biti oprezni s tumačenjem srednjovjekovne terminologije. Naime, meštar Kuzma, dijak (*litteratus*) Kuzma, *notarius* Kuzma i *prothonotarius* Kuzma najvjerojatnije su ista osoba. U tom slučaju bilo bi vrijedno razmotriti osobe koje su u redovima slavonskih plemića nosile naslove dijaka (*litteratus*) i obnašale dužnosti punomoćnika (*procurator*), koje su zaslužili svojim obrazovanjem te koliko im je to koristilo u društvenom promaknuću. Odgovor na to pitanje zahtijeva daljnja istraživanja. Za pripadnost protonotara slavonskog bana njegovoj družbi (*familia*) vidi: György Bónis, *A jogtudó értelmiség a Mohács előtt Magyarországon* [Pravna inteligencija u predmohačkoj Ugarskoj], Budapest 1971., str. 80.

¹²⁵ Bónis, *A jogtudó értelmiség*, str. 86.

¹²⁶ 4. travnja 1358. (CD 12, dok. 357, str. 463–466), 5. travnja 1362. (CD 13, dok. 153, str. 219–220).

¹²⁷ 11. listopada 1364. (CD 11, dok. 293, str. 387–388).

banskog zamjenika (*vicegerens/vicebanus*).¹²⁸ Za vrijeme Petra Cudara na istim funkcijama nalazi se stanoviti Juraj.¹²⁹ Smatramo vjerojatnim da je funkcija protonotara bila važna dužnost i da je njezinu nositelju omogućila obogaćivanje. O meštru Kuzmi znamo da je i on sam imao svoje familijare koji su za njega obavljali poslove koji bi inače on sam trebao izvršiti.¹³⁰

(Proto)notari su imali ulogu i pri potvrđivanju originalnosti neke isprave. Tako je, kada je 1350. u Budimu križevački župan Toma od Sv. Jakova održavao suđenje zajedno s ostrogonskim nadbiskupom Nikolom, đurskim prepoštom Brikcijem, slavonsko-hrvatskim banom Pavlom Ugalom te Jurjem od Međuriča, hercegovim protonotarom i Petoom, protonotarom suca kraljevskog dvora, Farkaš, sin Nikole, sina Farkaša, pokrenuo spor protiv purgara Rovišča. Ispravu prikazanu kao dokaz suci su detaljno promatrali i, kako su utvrdili da nije originalna, Farkaša su kaznili oduzimanjem svih njegovih posjeda. Dotična isprava bila je krivotvorena kao da ju je izdao ban Mikac, i to 1355. godine (!). Pri utvrđivanju autentičnosti uzeli su u obzir pečat, sliku na njemu i oštećenja oko njega te utvrdili da je vjerojatno bio silom odstranjen s neke originalne isprave. Što se tiče izgrebanih mjesta na povelji,¹³¹ utvrdili su da je tekst dopisivan između redova. Zanimljivo je da se nemoguća datacija čak ni ne nalazi među kritičkim napomenama. Možemo smatrati vjerojatnim da ta isprava nije ni pisana u kancelariji, nego da je bila riječ o “proizvodu” nespretnog krivotvoritelja koji nije poznao vanjska obilježja kancelarijskih isprava (ni kalendar), a htio je zadovoljiti interese naručitelja.¹³²

Dio kancelarije svakako je pratio bana na svakom službenom putovanju te je, gdje je to bilo potrebno, izdavao isprave. Isprave bana Nikole Hahóta izdane u Kninu, kao ni isprave izdane na saborima ili nekim drugim mjestima na kojima se zau-

¹²⁸ 22. srpnja 1367., CD 14, dok. 39, str. 62–66; 8. prosinca 1372., AHAZU, D-V-107 (DF 230552). Kao zanimljivost mogu spomenuti da je Ivan, sin Fabijana iz Sydinyje, tijekom četvrtog banovanja Nikole Szécsija u Hrvatskoj (1376. – 1380.) bio njegov bilježnik, međutim, jer je vjerojatno bio plemić slavonskog podrijetla, svoje osobne pravne poslove obavljao je pred slavonskim banom. O njegovom životu vidi: 1. veljače 1374. (CD 15, dok. 7, str. 10–12), 25. studenoga 1375. (CD 15, dok. 118, str. 156–160), 19. veljače 1376. (CD 15, dok. 134, str. 178–181), 3. svibnja 1376. (CD 15, dok. 141, str. 201–205), 19. kolovoza 1376. (CD 15, dok. 158, str. 224–226), 15. rujna 1376. (CD 15, dok. 161, str. 229–230), 15. rujna 1376. (CD 15, dok. 162, str. 231–232). Nije nemoguće ni to da je radio u kancelariji već za vrijeme slavonskog banovanja Nikole Szécsija, zatim je slijedio svojega gospodara u nadolazeće dužnosti.

¹²⁹ 1. svibnja 1373., CD 14, dok. 397, str. 518–519.

¹³⁰ Pavao, sin Jakova, predočio je u ime bana neku ispravu pred zagrebačkim kaptolom (11. lipnja 1355., CD 12, dok. 220, str. 291–292).

¹³¹ Znamo da povlastice nisu smjele imati nikakve ogrebotine ili ispravke, inače ih se nije moglo prihvatiti u dokaznom postupku.

¹³² ... *privilegiales ... diligenter exanimari fecisset tandem quia ipse littere privilegiales tam in ipsius sigillo et ipsius sigilli sculptura et eius circumferenciis quam propter eius rasingas et scripturas interlineales predictis regni prelatibus et nobilibus omnino false et falsa suggestionem emanate extitisse apparuissent* (22. kolovoza 1350., MOL, DL 33511, stara signatura: MOL, MKA, NRA, fasc. 520, br. 58). O tom pitanju vidi još: Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 249–252.

stavljao obilazeći područje pod svojom upravom, ni po pismu, ni po formulama, ni sadržajno, ni formalno ne razlikuju se od isprava izdanih u Zagrebu.¹³³

U banskoj kancelariji očito su vodili evidenciju o izdanim ispravama. Ne raspoložemo konkretnim podacima o tome, samo jednim spomenom. Po ispravi bana Mikca Ákosa iz 28. lipnja 1334., njegov prethodnik Nikola od Gornje Lendave iz roda Gút-keled zbog oružanih je izgreda mnoge osudio na odrubljenje glave i oduzimanje imovine, *prout in legistro (!) eiusdem domini Nicolai bani lucidius apparebat*. Dakle, u zagrebačkoj kancelariji vodili su nekakav registar koji je čuvao, ako i ne cijeli sadržaj isprava, barem njihove odredbe. Nažalost, nijedan takav popis nije sačuvan.¹³⁴

U banskoj su kancelariji – kao i u kraljevskoj – za sastavljanje isprava vjerojatno su koristili i zbirke formula (formulare), čija je upotreba u ono doba već bila uobičajena. Zanimljiva usporedba tekstova dviju isprava međutim može baciti nešto svjetla i na neke druge uzore rada bilježnika. Leustahije Paksi, po naredbi kralja Ludovika, 1361. g. vraća Petru, sinu Jakova, sina Herika posjed Otnju u Križevačkoj županiji, koji je njegovu ocu nepravilno oduzet i pripojen banskom honoru. Kraljevska nova darovnica izdana je 1362. g., a naracija obje te isprave pokazuje veliku srodnost u tekstu. Moguća su dva slučaja: ili je *narratio* kraljevske povelje pisan po ispravi Leustahija Paksija ili one imaju isto podrijetlo.¹³⁵

¹³³ 19. rujna 1353. (CD 12, dok. 146, str. 197–198). Doduše, iz vremena banovanja Nikole Hahóta poznajemo ispravu koja nije koristila formule korištene u banskoj kancelariji. *Promulgatio* koristi na poseban, različit način od prakse banske kancelarije za ispravu riječ *scriptum* umjesto riječi *litterae* (*publice recognoscimus in hys scriptis*). Nije uobičajan ni *actum et datum* u formuli *datatio*, te *corroboratio*. Možemo sa sigurnošću pretpostaviti da je neki bilježnik bana za pisanje isprave koristio *formularium* rabljen na mjestu izdavanja. Između teksta isprave i povelje bosanskog bana Stjepana o istom predmetu i istog dana postoje velike podudarnosti, vjerojatno je bilježnik radio po istom obrascu (23. lipnja 1345., CD 11, dok. 158, str. 207–208).

¹³⁴ CD 10, dok. 115, str. 173–176. Način vođenja registra vjerojatno je bio po uzoru na kraljevsku kancelariju (usp. Szentpétery, *Magyar oklevéltan*, str. 181–182.). Za knjige kraljevskog registra vidi: Dezső Szabó, Adalékok a királyi könyvek történetéhez [Prinosi za povijest Kraljevskih knjiga], *Turul*, br. 2, Budapest 1906., str. 181–182.

¹³⁵ Paralele tekstova označene su masno: Leustahije Paksi – **qui tempore expugnacionis castri Lypouch, quod tunc per filios Stephani bani, regie magnitudinis et sacre corone notorios infideles, contra regium honorem minus iuste occupatum detinebatur, in exercitu domini Mykch, quondam bani Sclavonie, et in servicio regio pro regii honoris exaltacione viriliter dimicando diversas wulnerum plagas in se assumptens** ex plurium litterarum atestatoriarum et nobilium regni certa atestativa notificacione **miserabili nece interemptus fuisse perhibebatur**, - per eundem dominum Mykch banum **occupata extitisse et usque nunc per huiusmodi occupacionem** dicti domini Mykch bani **erga regias manus fuisse dinoscebatur**. (1. srpnja 1361., CD 13, dok. 105, str. 156–157); Kralj Ludovik – **qui tempore expugnacionis castri nostri Lypoch nuncupati, quod olim per infideles regie maiestatis occupatum detinebatur, in exercitu eiusdem Mykch bani pro regie honoris exaltacione viriliter dimicando diversas wulnerum plagas in se assumptens miserabili necis passione interemptus fuisse perhibebatur**, indebite occupatam **extitisse et usque nunc per huiusmodi** indebitam **occupacionem** ipsius Mikch bani **erga regias manus fuisse** (25. veljače 1362., CD 13, dok. 139, str. 204–206). Sličnost tekstova može se objasniti tako da su ranije bilježnici učili zajedno, radili u istoj kancelariji, odnosno da su koristili istu zbirku formula.

5. Podjela banskih isprava po sadržaju

I u slučaju banskih isprava vidljiva je trojna podjela uočena kod kraljevskih isprava toga razdoblja (*privilegium – patens – mandatum*). Sukladno toj podjeli promotrit ću banske isprave, ali unutar nekih grupa razlikovat ću više podgrupa.

5.1. Povlastice (privilegiji)

5.1.1. Povlastice u užem smislu

Banska kancelarija tijekom vremena sve rjeđe izdaje privilegije koji pored sadržajnog kriterija (pravni čin trajne vrijednosti) zadovoljavaju i sve formalne kriterije. Tendencija pojednostavnjivanja formula postaje općenita, slično kao i u kraljevskim ispravama. Kod banskih isprava povlastice sa svim klasičnim formulama nalazimo jako rijetko. Njihovi dijelovi prate klasičan redoslijed: *intitulatio – inscriptio – salutatio – arenga*¹³⁶ – *promulgatio – narratio*¹³⁷ – *dispositio – corroboratio*¹³⁸ – *datatio*. Razlika u odnosu na kraljevske povlastice jest u tome da iz dijelova *sanctio* i *corroboratio* izostaje formula *datum per manus* te da je u banskim ispravama *datatio* uvijek dana prema kršćanskom kalendaru i uvijek je naznačeno mjesto izdavanja.¹³⁹ Privilegiji u svakom slučaju imaju viseći pečat i kod banskih i kod kraljevskih isprava.¹⁴⁰

5.1.2. Pisma presuda ili “jednostavni” privilegiji

U ovu grupu spadaju pisma presuda s visećim pečatom, no izdana u jednostavnijem obliku. Opća su obilježja upotreba općenite inskripcije¹⁴¹ i jednostavne promulgacije,¹⁴² koje se često spajaju u jednu.¹⁴³ U naraciji se predstavlja pravni slučaj,

¹³⁶ *Arenga* izostaje npr. kod povlastice Koprivnici. U tom slučaju *narratio* i *dispositio* bitno se preklapaju (Mikac Ákos, 3. svibnja 1338., CD 10, dok. 287, str. 388–389).

¹³⁷ *Narratio* u nekoliko slučajeva može izostati i iz inače potpunih povlastica: npr. Mikac Ákos 20. prosinca 1336. potvrđuje pravo održavanja sajma u Topuskom (Toplica), a u ispravi nakon *arenge* odmah dolazi *dispositio* (CD 10, dok. 219, str. 290).

¹³⁸ Obično je to neka varijanta formule *In cuius rei memoriam*, ali se mogu naći i verzije potpuno različite od toga. Npr.: *Ut igitur huius nostre libertatis donatio eidem Nicolao et heredibus suis perpetuo possit perdurari presentes eidem concessimus litteras nostras privilegiales pendentis sigilli nostri munimine roboratas* (Nikola Hahót, 6. srpnja 1346., CD 11, dok. 231, str. 309–310).

¹³⁹ Kraljevski privilegiji datirani su rimskim načinom i bez oznake mjesta.

¹⁴⁰ Npr.: 8. rujna 1326. (CD 9, dok. 253, str. 307–308), 14. rujna 1333. (iz te isprave izostala je naracija, nakon promulgacije odmah dolazi dispozicija, gdje je i opis reambulacije; CD 10, dok. 78, str. 119–120), 27. kolovoza 1335. (CD 10, dok. 167, str. 234–235), 3. svibnja 1338. (CD 10, dok. 287, str. 388–389).

¹⁴¹ Npr.: *quibus expedit universis* (Stjepan Lacković, 3. studenoga 1351. CD 12, dok. 37, str. 45–46).

¹⁴² ... *memorie commendantes tenore presencium significamus* (Nikola Hahót, 21. listopada 1353.; CD 12, dok. 153, str. 205–208).

¹⁴³ Npr.: ... *memorie commendantes quibus expedit significamus universis presencium* (Leustahije Paksi, 31. siječnja 1361.; CD 13, dok. 72, str. 101–102) Naravno, kao za svako opće pravilo, i za to ima iznimaka.

a tamo se mogu smjestiti, ako je to potrebno, isprave prepisane doslovce ili prepričane i eventualne odgode ročišta. *Dispositio* sadrži banovu presudu u danom slučaju te opis eventualne reambulacije. Općenita je upotreba forme *in cuius rei testimonium* u koroboraciji.¹⁴⁴ Takve isprave obično su potvrđene autentičnim visećim pečatom bana.¹⁴⁵

5.1.3. Isprave potvrde

Unutar povlastica moramo svrstati u posebnu grupu one isprave koje su prijepis, obnova već postojećih (*renovatio*), pa se na određeni način mogu shvatiti i kao oblik “nostrifikacijske” djelatnosti banskog dvora. Formalno sadržavaju sva obilježja privilegija, no pojedini dijelovi isprave postaju izrazito shematizirani, možemo uočiti da se međusobno ponavljaju od riječi do riječi. *Inscriptio* je općenita, u najviše slučajeva ima dužu verziju.¹⁴⁶ *Salutatio*¹⁴⁷ već nije prisutan u svakom slučaju, kao ni *arenga*.¹⁴⁸ *Promulgatio* je također obično duže varijante.¹⁴⁹ *Narratio* je jako jednostavna, sadrži *petitio* prije prijepisa isprave i tekst prepisane isprave, koja se u takvim slučajevima prepisuje od riječi do riječi.¹⁵⁰ *Dispositio* je također vrlo jednostavna, obično počinje riječima *nos igitur, nos itaque, nos vero*,¹⁵¹ i njome se priopćava da će ban uvažiti molbu.¹⁵² Svaka isprava te vrste potvrđena je visećim pečatom bana.¹⁵³

Npr. isprava Mikca Ákosa od 3. travnja 1337. ima *salutatio* i duži *promulgatio* (*ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire*), ali nema arengu i po sadržaju nije privilegij, nego pismo presude (CD 10, dok. 235, str. 308–311).

¹⁴⁴ Npr. 28. lipnja 1334. (Mikac Ákos, CD 10, dok. 115, str. 173–176), 11. lipnja 1357. (Leustahije Paksi, CD 12, dok. 308, str. 408–412).

¹⁴⁵ Npr.: ... *pendentis sigilli nostri munine roboratas* (Mikac Ákos, 3. travnja 1337., CD 10, dok. 235, str. 308–311). Nedostaje *corroboratio*, međutim ta je isprava sačuvana u prijepisu i u njemu je bilježnik zabilježio da je bila potvrđena visećim pečatom (Mikac Ákos, 29. kolovoza 1337., CD 10, dok. 265, str. 353–356).

¹⁴⁶ ... *Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris, presentes litteras inspecturis* (4. srpnja 1326., CD 9, dok. 245, str. 297–298).

¹⁴⁷ Nalazi se npr.: *salutem in eo, qui est vera salus* (Mikac Ákos, 1. kolovoza 1325., CD 9, dok. 209, str. 257–258), nedostaje npr. u ispravi Nikole Hahóta iz 12. lipnja 1343. (CD 11, dok. 51, str. 65–66).

¹⁴⁸ Nedostaje *arenga*: Mikac Ákos, 13. travnja 1342. (CD 10, dok. 467, str. 658–659).

¹⁴⁹ *Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod ...* (28. listopada 1328., CD 9, dok. 352, str. 427).

¹⁵⁰ Tekst prepisane isprave dio je dispozicije u ispravi Nikole Hahóta iz 14. svibnja 1353. (CD 10, dok. 120, str. 179–180).

¹⁵¹ Nikola Hahót, 12. lipnja 1343. (CD 11, dok. 51, str. 65–66).

¹⁵² *Nos igitur iustis et legitimis petitionibus ..... favorabiliter inclinati, ipsas litteras non abrasas, non cancellatas nec in aliqua sui parte viciatas de verbo ad verbum insertas nostris litteris privilegialibus duximus confirmandas* (4. srpnja 1326., CD 9, dok. 245, str. 297–298).

¹⁵³ Npr.: *in cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes litteras nostras concessimus privilegiales pendentis sigilli nostri autentici munimine roboratas* (Stjepan Lacković, 25. lipnja 1351., CD 12, dok. 24, str. 28). Ne spominje potvrdu visećim pečatom, ali prijepis sadrži tvrdnju da je isprava bila potvrđena njime (Stjepan Lacković, 14. studenoga 1351., CD 12, dok. 95, str. 137).

5.2. Patentne isprave (isprave tipa *Damus pro memoria*)

Izdaju se u jednostavnom obliku, pod utisnutim ili visećim pečatom, na poledini je često napisan kratak sažetak sadržaja koji prenosi najvažnije podatke.¹⁵⁴ Praktički svaku ispravu koja ne spada u privilegije ili naloge možemo svrstati ovamo. Obično im nedostaju *arenga*, *corroboratio* i *sanctio*. Među njima možemo naći odgode sporova,¹⁵⁵ oprost od plaćanja kazni,¹⁵⁶ priznanja (*fessiones*) pred banom¹⁵⁷ itd. Njihovo obilježje je da vremenom postaju sve shematiziranije i od njih nastaje posebna podgrupa, povelje tipa *damus pro memoria*. Takve se isprave prvi put pojavljuju u banskom diplomatičkom korpusu za vrijeme prvog banovanja Nikole Hahóta, ali ih u većem broju nalazimo tek među ispravama Leustahija Paksija.¹⁵⁸ Karakterističan nedostatak svih dijelova protokola ostaje isključivo *intitulatio*. Iz glavnog dijela nedostaje *arenga*, *promulgatio* se ustaljuje u konstrukciji *damus pro memoria, quod*.¹⁵⁹ *Narratio* i *dispositio* ostaju, ali su vrlo formulaične, mada u slučaju isprava za odgodu sporova u mnogo slučajeva nije nazočna ni *narratio*. *Datatio* je dio i ovog tipa isprava. Njihovo je pismo jako “neuredno”, to nisu izrađena slova isprava s trajnom pravnom važnosti. U ovu grupu možemo svrstati i one isprave koje ne koriste izraz *damus pro memoria*, ali su im slične po strukturi. Takva je naprimjer povelja Mikca Ákosa¹⁶⁰ izdana 26. travnja 1332. u kojoj je općenita *inscriptio* (*quibus expedit universis*) još prisutna, ali *promulgatio* (*significamus*) već jako slični na naloge (*mandata*).¹⁶¹ S vremenom *inscriptio* izostaje, a *significamus* ili *significamus tenore presencium* ostaje.

5.3. Nalozi (mandati)

Naloge možemo opet podijeliti u dvije skupine: prva sadrži one upućene kaptolima, a druga one upućene ostalim osobama. Opće svojstvo mandata jest da samo kod ovog tipa *sanctio* ostaje u općenitoj upotrebi, mada se prekršiteljima naredaba ne

¹⁵⁴ Na poledini je naznačeno ime stranaka i datum do kada je spor odgođen (npr.: Nikola Hahót, 12. kolovoza 1353.; CD 12, dok. 141, str. 192–193). Navedena su samo imena stranaka: Petar Cudar, 3. listopada 1380. (CD 16, dok. 114, str. 124–125).

¹⁵⁵ Mikac Ákos, 1. ožujka 1337. (CD 10, dok. 230, str. 302), Nikola Hahót, 12. kolovoza 1353. (CD 12, dok. 141, str. 192–193), Petar Cudar (13. listopada 1379., CD 16, dok. 38, str. 47).

¹⁵⁶ Mikcs Ákos, 26. travnja 1332. (CD 10, dok. 14, str. 16–17).

¹⁵⁷ Mikcs Ákos, 9. svibnja 1335. (CD 10, dok. 152, str. 210–211).

¹⁵⁸ Raniji primjeri: Stjepan *comes krisiensis*, 20. ožujka 1332. (CD 10, dok. 12, str. 15), Stjepan Lacković, 5. studenoga 1352. (CD 12, dok. 94, str. 136), Nikola Hahót, 12. kolovoza 1353. (CD 12, dok. 141, str. 192–193).

¹⁵⁹ Jako je česta druga verzija: *memorie commendamus* (npr. Mikcs Ákos, 1. ožujka 1337., CD 10, dok. 230, str. 302).

¹⁶⁰ Za doba Mikcsa Ákosa u velikoj je mjeri karakteristična još i upotreba isprava prijelaznih oblika, odnosno miješana upotreba dijelova isprava. Npr.: po sadržaju su patentni, ali imaju formu *memorie commendantes significamus, quibus expedit universis* (Mikcs Ákos, 9. svibnja 1335., CD 10, dok. 152, str. 210–211).

¹⁶¹ CD 10, dok. 14, str. 16–17.

prijeti više crkvenim kaznama, nego samo srdžbom bana.¹⁶² Nemaju ni *corroboratio*. Na poledini često nalazimo adresu.¹⁶³

5.3.1. Isprave izdane crkvenim ustanovama

U slučaju izdavanja naloga bilo kojoj crkvenoj ustanovi, na početku stoji *inscriptio* kojoj slijedi ime bana, prije kojeg se ne umeće riječ *nos*, čak ni u slučajevima onih banova kod kojih je ono inače neizostavan dio banske intitulacije.¹⁶⁴ U svim slučajevima intitulaciji sljedi jako jednostavan *salutatio*.¹⁶⁵ U nalogima kaptolima ban zahtijeva da dotična ustanova izvrši neki pravni čin (uvođenje u posjed, istraga, itd.). Nakon tek naznačene promulgacije (*dicitur, dicit nobis, dicunt, noveritis*,¹⁶⁶ itd.) sljedi kratak, sažet opis slučaja. Upotreba formula najviše se uočava kod dispozicije što opet znači da su takve isprave međusobno istovjetne od riječi do riječi i razlikuju se samo u konkretnim podacima.¹⁶⁸ Potvrđeni su utisnutim, odnosno zatvarajućim utisnutim pečatom, što nije posebno naglašeno u samoj ispravi.

5.3.2. Nalozi izdani drugim osobama

Sačuvan je manji broj takvih naloga, a razlog tome može biti da njih nisu koristili kao dokaze u sudskom postupku te ih tako nisu nigdje prepisivali nego su se samo izvršavali. Za razliku od naloga upućenih crkvenim ustanovama, ovdje se *intitulatio* i *inscriptio* pišu u normalnom redosljedju koji se ni u ovom slučaju ne obraća svima (*omnibus*), nego određenoj osobi,¹⁶⁹ odnosno grupi ljudi ili stanovnicima nekog određenog područja.¹⁷⁰ U nalogima je redosljed *narratio*¹⁷¹ – *dispositio* tradicionalan, a u

¹⁶² ... *secus facere non audentes, quam nos graviter offendere formidatis* (7. kolovoza 1333., CD 10, dok. 74, str. 115).

¹⁶³ Npr. 5. studenoga 1352., CD 12, dok. 94, str. 136 (Stjepan Lacković).

¹⁶⁴ Vidi dio o intitulaciji Stjepana Lackovića. Drugi banovi nekad to koriste, nekad ne, ali nikad kad pišu kaptolima.

¹⁶⁵ ... *amiciam paratam cum honore* 5. travnja 1337. (CD 10, dok. 236, str. 312).

¹⁶⁶ Npr.: Nikola Szécsi, 4. rujna 1346. (CD 11, dok. 244, str. 324).

¹⁶⁷ Npr.: Mikac Ákos, 5. travnja 1337. (CD 10, dok. 236, str. 312).

¹⁶⁸ Nalog bana Leustahija Paksija zagrebačkom kaptolu: *Super quo vestram amicitiam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Thomas filius Symonis vel alter Thomas filius Petri, altero absente, homo noster ab omnibus, quibus decet et licet, sciat et inquirat super premissis conscienciose meram et omnimodam veritatem. Et post hec, prout vobis exinde veritas constare poterit, nobis amicabilem rescribatis* (AHAZU D-V-39 /MOL, DF 230484/).

¹⁶⁹ ... *dilecto sibi magistro Nicolao castellano de Stennichnak* (Nikola Hahót, 23. listopada 1343., CD 11, dok. 69, str. 90), *dilecto sibi magistro Stephano filio Beke, collectori marturinarum domine nostre ducisse* (Nikola Hahót, 6. prosinca 1354., CD 12, dok. 198, str. 262).

¹⁷⁰ ... *dilectis sibi universis nobilibus et cuiusuis status et condicionis hominibus de comitatibus Gora, Dubicha et Zana* (Mikac Ákos, 7. kolovoza 1333., CD 10, dok. 74, str. 115).

¹⁷¹ *Narratio* može i izostati. Npr. Mikac Ákos, 31. listopada 1339. (CD 10, dok. 351, str. 499–500), 24. kolovoza 1345. (CD 11, dok. 175, str. 227).

dispoziciji se često koristi neki oblik riječi (*man*)*damus*.¹⁷² Kod naloga Nikole Szécsija česta je pojava povezivanje naracije i dispozicije riječju *quare*.¹⁷³

6. Zaključak

Slavonske banske isprave iz 14. stoljeća pokazuju tipična svojstva slična kraljevskim poveljama toga razdoblja, dakle postaju sve više formalizirane, isprave istog tipa postaju sve više i više tipizirane. Voditelj zagrebačke kancelarije bio je *prothonotarius*, koji je slijedio promjene banova – izuzev u jednom slučaju – s obzirom na to da je bio imenovan iz njihove družbe (*familia*). Pravno obrazovani *prothonotarius* sudjelovao je i u suđenjima, a od početka druge polovice stoljeća sve češće obnaša i dužnost vicebana koja je do tada ulazila u nadležnost župana u Križevcima. Organizacijska struktura kancelarije i većina njezinih bilježnika (*notarii*) ostaje nam nepoznata jer još ni na kraljevskom dvoru nisu vođene kancelarijske bilješke u kojima bi se sačuvalo ime sudionika procesa izdavanja isprava. U vezi s banskom kancelarijom u Zagrebu možemo zaključiti da je djelovala po uzoru na kraljevsku, na gotovo istoj razini stručnosti. Ulogu u tome mogli su imati kancelarijski djelatnici koji su došli u Slavoniju u pratnji vladara prilikom njegovih eventualnih posjeta te, naravno, Juraj od Međuriča i Petar iz Brna, koji su u službi svojih gospodara imali uvid i u rad budimske kancelarije.

---

¹⁷² Npr.: *Damus firmiter in preceptis* (Mikac Ákos, 21. kolovoza 1334., CD 10, dok. 120, str. 179–180).

¹⁷³ Npr.: 3. kolovoza 1346. (CD 11, dok. 238, str. 318).

Inventarium litterarum banorum Slavoniae (1323-1381)

I. Inventarium litterarum, quae nuper editae non sunt

I.1. Nicolaus (1323-1325)

Deest.

I.2. Mikcs (1325-1342)

I.2.1. 8. X. 1327., Zagrabiae

Mikcs, banus Slavoniae litteras capituli Chasmensis (6. VII. 1324.) super terra magistri Nicolai filii Stephani filii Chupor existente in Monozlou Inferiori transcribit et confirmat.

VML Szombathely, Erdődy család vépi levéltára 16/766, DF 261 771 (O).

I.2.2. 23. I. 1329., Zagrabiae

Coram Mikcs, bano Slavoniae, Marc filius Pousa et Stephanus filius Iohannis, filii Pousa ex una et Stephanus filius Opoy ex altera parte in omnibus causis pacem ineunt.

NAZ Liber privilegiorum, DF 283 555.

I.2.3. 20. VIII. 1333., Zagrabiae

Mikcs, banus Slavoniae Paulum filium Endus, Stephanum filium Myke, Salomon filium Stepk, Thomam filium Ladislai, Stephanum filium Churnuzlou, Draxa filium Stepk, Iohannem filium Wlkowych, Benedictum filium Wlkarich, Churk filium Woykowych et alios nobiles iobagiones de Hrastina in eorum status et libertates reponit.

MOL Batthyány család levéltára, AA Hrascina 4/4/25 (T – 1344), DL 100 049.

I.2.4. 10. XII. 1336., Zagrabiae

Mikcs, banus Slavoniae capitulo Zagrabieni mandat, ut Stephanum et Iohannem, filios Iacobi in possessionem Pluituicza introducat.

HDA ACZ ALC Ser. 1. O/79. (T – 1337), DF 275 018.

I.2.5. 7. VII. 1340., in Koproncha

Mikcs, banus Slavoniae ad petitionem Pauli et Georgii, filiorum Abraam et Beke filii Lancei litteras capituli Chasmensis (26. V. 1340.) transcribit et confirmat.

Zentral Archiv des Deutschen Ritterordens, Wien Urkunden 17, DF 283 711.

I.2.6. 9. X. 1340., Kaproncha

Mikcs, banus Slavoniae ad petitionem Margaretae filiae Ladislai filii Renoldi de Boztyh suas litteras datas 29. V. 1335. transcribit.

MOL MKA NRA 9/6, DL 2 919.

I.2.7. 11. II. 1341., in Garig

Coram Mikcs, bano Slavoniae, Mogorod et Martinus, filii Thomae de Nicolao et Iohannes et Stephanus, filii Stephani de Scent Andreas referunt, magistrum Iacobum filium Charachon familiarem bani ab eis in possessionem suam introductum esse.

MOL Batthyány család németújvári levéltára, MISC 2/4/195/1 (C), DL 101 898.

I.2.8. 9. VIII. 1342., Crisii

Mykch, banus Slavoniae ad petitionem filiorum Finecz possessiones Naghmal, Brazthowicza, Oray, Clenowecz, alio nomine Wyuarcz, a Karolo rege eis donatas reambulatur.

Regestum: Stipišić-Šamšalović 486.

Zentral Archiv des Deutschen Ritterordens, Wien Urkunden 45. (T – 1454), DF 283 739; AHAZU D-IV-10 (T – 1456), DF 230 381.

I.2.9. 11. XI. 1343. (!), in Prodauiz

Mykch, banus Slavoniae litteras Nicolai filii Nicolai castellani de Maiori Kemluk et Iwank filii Iohannis comitis terrestris de eodem transcribit et confirmat.

HDA Depositi, Obitelj Bešenić (T – 1342), DF 279 533

Datatio falsa est. Annus 1342 esse debet.

I.2.10. 1303. (!), Zagrabiæ

Mykch, banus Slavoniae ad petitionem Iacobi filii Vecheslai de Moroucha possessiones Also Pezerie, Alsoupzauo et Bozinwelge reambulatur et ei statuit.

MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana (T – 1406), DL 35 910

Carta suspecta, quia datatio falsa est.

I.3. Nicolaus de Hahot (primum, 1342-1346)

I.3.1. 18. IX. 1343., in Kapruncha

Coram Nicolao, bano totius Slavoniae, Stephanus et Iohannes, filii Stephani de Garig et Nicolaus et Stephanus, filii Stephani in omnibus causis pacem ineunt.

MOL MNM Törzsanyag, Véghelyi (O), DL 40 921.

I.3.2. 8. X. 1343., in Mynori Kemluk

Nicolaus, banus totius Slavoniae possessionem Ozeluelge Bank et Iohanni, filiis Pauli et eorum heredibus reddit.

VML Vegyes letétek no 119. (O), DF 261 640.

I.3.3. 22. X. 1343., Zagrabiæ

Nicolaus, banus totius Slavoniae universis et singulis hominibus in banatu Slavoniae existentibus mandat, ut decimas solvant.

NAZ Liber privilegiorum, DF 283 555.

I.3.4. 22. VIII. 1344., Zagrabiæ

Nicolaus, banus Slavoniae ad petitionem iobagionum nobilium de Hrastina litteras Mikcs, olim bani Slavoniae (20 VIII 1333), transcribit et confirmat.

MOL Batthyány család levéltára AA (T – 1347), DL 100 049.

I.4. Nicolaus de Zeech (primum 1346-1349)

I.4.1. 15. I. 1347., Zagrabiæ

Coram Nicolao, bano totius Slavoniae et Croatiae, Petrus filius Stephani, Georgius filius Wlchyak, Manike filius Bebrey et Iohannes filius Iunk de Karlowch Petrum filium Stephani et Gergium filium Wlchyak procuratores nominant.

MOL Gyűjteményekből, Hunyadi család levéltára 15 (C), DL 37 586.

I.4.2. 15. I. 1347., Zagrabiæ

Coram Nicolao, bano totius Slavoniae et Croatiae, Petrus filius Stephani, Georgius filius Wlchyak, Petrus filius Petres et Radvanus filius Dragocna de Karlowch Petrum filium Stephani et Gergium filium Wlchyak procuratores nominant.

MOL Gyűjteményekből, Hunyadi család levéltára 15 (C), DL 37 586.

I.4.3. 9. II. 1347., Zagrabiæ

Coram Nicolao, bano totius Slavoniae et Croatiae, Vyd et Blasius, filii Iacobi et Laurentius filius Ivanchius in causa super possessione iuxta fluvium Themniche pacem ineunt.

Batthyány család levéltára, AA Szentandrás 4/9/359/1 (O), DL 100 033.

I.4.4. 24. II. 1347., Zagrabiæ

Coram Nicolao, bano totius Slavoniae et Croatiae, Martinus filius Ladislai, Chembon filius Pouse, Andreas filius Kozma, Thomas filius Chepan, Egidius filius Phile, Ivan filius Iohannis dicti Cyula ab una, ex altera parte capitulum Zagrabiense in omnibus causis pacem ineunt.

HDA ACZ AA 23/6 (T – 1379), DF 256 484.

I.4.5. 10. III. 1347., Zagrabiæ

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae ad petitionem nobilium iobagionum de Hrastina litteras Nicolai, olim bani Slavoniae super eorum libertatibus (22. VIII. 1344.) trascribit et confirmat.

MOL Batthyány család levéltára, AA Hrassina 4/4/25 (T – 1351), DL 100 049.

I.4.6. 27. III. 1347., Zagrabiæ

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae capitulo Zagrabiensi mandat, ut Petrum filium Ivan dicti Cheh, Georgium filium Valentini et Nicolaum filium Stephani in possessionem Cristolfelde introducat.

MOL Batthyány család levéltára, AA Toplica 5/3/286 (T – 1347), DL 100 034.

I.4.7. 15. IV. 1347., Zagrabiæ

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae ad petitionem Petri filii Ivan dicti Cheh, Georgii filii Valentini, Nicolai filii Stephani dicti Artho litteras capituli Zagrabiensis trascribit et possessionem Christolfelde eis dat.

MOL Batthyány család levéltára, AA Toplica 5/3/286 (O), DL 100 034.

I.4.8. 3. XII. 1347., Zagrabiæ

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae ad petitionem Iohannis filii Georgii de Goricha litteras comitis Iohannis et comitis Radozlai (8. IX. 1311.) trascribit et confirmat.

MOL MKA Acta Paulinorum, Kamenszka 1/5 (O), DL 35 191.

I.4.9. 10. III. 1349., Zagrabiæ

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae capitulo de Posega mandat, ut quaerimoniam Nicolai, Ladislai et Andreae, filiorum Andreae de Bachka inquirat.

MOL Festetics levéltár, Sallér család 84/1 (T – 1349), DL 94 076.

I.5. Paulus de Ugal (vicarius 1350)

Deest.

I.6. Stephanus [Lackfi, Lacković] (1351-1352)

I.6.1. 14. II. 1351., Budae

Stephanus, banus Slavoniae et Croatiae ad petitionem Pauli filii Gurke de Zilayh iudicium duarum marcarum remittit.

MOL Kállay család iratai 1300/984 (O), DL 51 575.

I.6.2. 27. VI. 1351., Zagrabiae

Stephanus, banus Slavoniae et Croatiae petitionem Petri filii Petres inquirat.

MOL Battyány család levéltára Maioratus Ludbreg 1/17/7 (O), DL 101 669.

I.6.3. 7. VIII. 1351., Zagrabiae

Coram Stephano, bano totius Slavoniae, Lucasius et Nicolaus, filii Pauli filii Kual ab una, parte ex altera Georgius filius Valentini filii Samsonis super potenciaris factis Lucasii et Nicolai pacem ineunt.

MOL Batthyány család levéltára, sine numero, DL 103 280.

I.6.4. 21. IX. 1351., Budae

Stephanus, banus totius Slavoniae et Croatiae ad petitionem nobilium iobagionum de Hrastina litteras Nicolai, olim bani totius Slavoniae et Croatiae (10. III. 1347.) transcribit et confirmat.

MOL Batthyány család levéltára, AA Hrassina 4/4/25 (O), DL 100 049.

I.6.5. 3. XI. 1351., Zagrabiae

Stephanus, banus totius Slavoniae et Croatiae ad petitionem Farcasii filii Laurencii et Pech filii Jalko de Koranicha quaerit et generatio eorum in libertates reponit.

MOL MKA NRA 726/20 (T – 1359), DL 4 596.

I.6.6. 2. XI. 1352., sine loco

Stephanus, banus totius Slavoniae et Croatiae litteras Iacobi comitis Crisiensis (1. IX. 1349.) transcribit et confirmat.

HDA NRA 681/22 (T – 1408), DL 34 294.

I.6.7. 4. XII. 1352., Zagrabiae

Stephanus, banus totius Slavoniae et Croatiae iudicium solvi Gregorii Rufus relaxavit.

HDA Obitelj Oršić sine numero, DF 276 990.

I.7. Nicolaus de Hahot (iterum, 1353-1356)

I.7.1. 23. VI. 1353., Zagrabiae

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae capitulo Chasmensi mandat, ut possessionem Stophna reambulet.

HDA Acta Paulinorum Garig 1/40, DL 35 204.

I.7.2. 6. VIII. 1353., Zagrabiae

Nicolaus, banus totius Slavoniae et Croatiae capitulo de Posega mandat, ut quaerimoniam Pauli filii Laurentii et Nicolai filii Pauli de Pukur inquirat.

MOL Batthyány család levéltára, AA Aszuágy 5/1/23 (T – 1353), DL 103 283.

I.8. Leustachius (vicarius et banus, 1356-1362)

I.8.1. 9. II. 1358., Zagrabiae

Leustachius, vicarius generalis Slavoniae omne iudicium a Nicolao filio Pauli de Pukur exsolvi declarat.

MOL Battyány család levéltára, AA Pekér 5/1/8 (O), DL 100 069.

I.8.2. 10. IX. 1358., Zagrabiae

Leustachius, vicarius generalis Slavoniae conventui Pechvaradiensi mandat, ut quaerimoniam Ladislai filii Tuetus inquirat.

MOL Zichy család zsélyi levéltár (T – 1358), DL 77 237.

I.8.3. 9. IX. 1360., Zagrabiae

Leustachius, banus totius Slavoniae Stephanum, episcopum Zagrabiensem coram Iacobo bani prothonotario et Magno Paulo, comite Crisiensi in causa apparuisse, sed Georgium et Iohannem, filios Stephani filii Cupur non apparuisse declarat.

MOL MKA NRA 28/3 (O), DL 4 984.

I.8.4. 10. X. 1360., in Wissegrad

Coram Leustachio, bano totius Slavoniae, Stephanus, episcopus Zagrabienensis et Georgius et Iohannes, filii Stephani filii Chupor de Monozlo se in causa sua iudicio baronum subire dicunt.

MOL MKA NRA 1698/107 (O), DL 4 993.

I.8.5. 26. X. 1360., Zagrabiae

Coram Leustachio, bano Slavoniae, Nicolaus filius Dionisii de Chanouch prohibet, ut pater suus partes possessionum Otok et Golombok in possessione Chanouch existentium vendat.

MOL Batthyány család levéltára AA Csanyovc 5/3/267 (O), DL 100 083.

I.8.6. 16. XI. 1360., Crisii

Coram Leustachio, bano Slavoniae, Dionisius filius Emerici de Chanouch prohibet, ut Michael et Iohannes, filii Philippi et Georgius filium Farkasii possessionem eorum Zablazya, iuxta Chanouch existentem, vendant.

MOL Battyány család levéltára sine numero (O), DL 103 311.

I.8.7. 18. XI. 1360., Crisii

Leustachius, banus Slavoniae mandat, ut Andreas filius Iohannis litteras suas super venditione possessionis Zablatya in Crisio proferat.

MOL MKA NRA 386/5 (O), DL 5 007.

I.8.8. 19. XI. 1360., Zagrabiae

Leustachius, banus Slavoniae libertates Stoyko filii Wlk, Mylko filii Andreae, Ivan filii Stephani et generationis eorum de Mrachlyn de Campo Zagrabienensi in litteris Stephani regis Hungariae scriptas (1272.), debere conservari declarat.

HDA Turopolje 2/298 (T – 1524), DF 267 980; MOL Gyűjteményekből, Hunyadi család levéltára 472, DL 37 580.

I.8.9. 27. XII. 1360., Zagrabiæ

Leustachius, banus Slavoniae mandat, ut homo capituli Zagrabiensis et eius homo, Nicolaus filius Nicolai, castellanus de Wynyche, Stephanum filium Stephani de genere Selk in possessione Oblen introducant.

Državni arhiv u Varaždinu, Grad Varaždin, Radikalni Arhiv 11/159 (T – 1479), DF 288 136.

I.8.10. 21. I. 1361., Zagrabiæ

Leustachius, banus Slavoniae in causa inter Akos filium Mikcs, olim bani, et Kakos filium Iohannes de Zenge et Georgium eius filium facta possessiones Cyrkevniha et Lesnek (alio nomine Zabadfalu) Kakos et Georgii adiudicat.

HDA NRA 714/5 (O), DL 33 744.

I.8.11. 25. IV. 1361., Zagrabiæ

Leustachius, banus Slavoniae causam inter Dionisius filium Emerici de Chanouch et Andream et Georgium, filios Iohannes de Prathna factam prorogat.

MOL Batthyány család levéltára sine numero, DL 103 307.

I.8.12. 16. VIII. 1361., Zagrabiæ

Coram Leustachio, bano Slavoniae, Dionisius, Nicolaus et Stephanus, filii Benedicti de comitatu Worosdiensis et capitulum Zagrabiense in causa inter eos facta pacem ineunt.

HDA ACZ AA 55/2 (O), DF 256 676; HDA ACZ AA 100/32 (T - ?), DF 256 963.

I.8.13. 3. IX. 1361., Zagrabiæ

Leustachius, banus totius Slavoniae causam inter Dionisium filium Emerici de Chanouch et Georgium filium Iohannis de Wrathna factam prorogat.

MOL Batthyány család sine numero, DL 103 309.

I.8.14. 5. IV. 1362., in Kaproncha

Leustachius, banus Slavoniae mandat, ut in causa inter viduam Hedrici de iuxta Konzka Georgiumque eius filium et Iohannem filium Dorozlou Iohannes, prothonotarius dicti bani et homo capituli Chasmensis metas possessionis dividant.

MOL Gyűjteményekből, Romy család levéltára 39/12, DL 49 621.

I.8.15. 5. V. 1362., Zagrabiæ

Regestum in Stipišić-Šamšalović (no. 707.)

HDA Obitelj Drašković Archivum maius 45/9 (T – 1385), DF 233 345; AHAZU D-XVIII-86 (T – 1492), DF 231 912.

I.8.16. 23. V. 1362., Zagrabiæ

Leustachius, banus totius Slavoniae in causa inter Nicolaum filium Georgii de Bedna et viduam Johannis filii Marc de Bedna et Petrum et Thomam eius filios ex una et Iohannem dictum Chuz, olim banum Croatiae et Dalmatiae parte ex altera facta possessionem dividit.

MOL Batthyány család levéltára, Maioratus Lubreg 1/17/6 (O), DL 101 676.

I.8.17. 9. XI. 1362., Crisy

Coram Leustachio, bano totius Slavoniae, Salomon et Fabianus, filii Petri, Gregorius et Iohannes, filii Iohannis, Elias filius Eliae prohibent, ut Emericus filius Pousa possessionem Galombok vendat.

MOL Batthyány család levéltára sine numero, DL 106 924.

I.8.18. sine dato (post 13. III. 1359.), Zagrabiae

Leustachus, vicarius generalis ad petitionem Iohannis archidiaconi Worosdiensis litteras Capituli Chasmensis transcribit et confirmat.

Državni arhiv u Varaždinu, Arhiv čazmanskoga Kaptola AA 17, DF 282 336

Datatio legere non potest, quia mancum.

I.9. Stephanus, episcopus Zagrabiensis, vicarius Slavoniae (1363-1365)

Deest.

I.10. Nicolaus de Zeech (iterum, 1366-1368)

I.10.1. 21. IX. 1366., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae capitulo Chasmensi mandat, ut possessiones Petri et Andreae filiorum Thomae Othna, Orbona et Mosyna nominatas reambulat.

MOL Batthyány család AA Kristallóc 4/6/104 (T – 1366), DF 100 115.

I.10.2. 25. X. 1366., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae in causa inter Nicolaum filium Stephani de Sancto Andrea ex una et Deseu, Iohannem et Nicolaum, filios Egidii, Iohannem filium Andreae Thomamque filium Pauli parte ex altera, possessiones Dugateleke et Chakanfelde nominatas permutat.

MOL Családi levéltárak, Bittó család 6. (O), DL 95 012.

I.10.3. 18. VIII. 1367., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae capitulo ignoto mandat, ut quaerimoniam Iohannis filii Wezeus inquirat.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 483 (T – 1367), DL 77 396.

I.10.4. 18. VIII. 1367., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae capitulo de Saxard mandat, ut quaerimoniam Iohannis filii Wezeus inquirat.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 477 (T – 1367), DL 77 395.

I.10.5. 2. IV. 1368., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae in causa inter Kosk filium Nicolai de Kamarcha et Guid filium Michaelis facta decernit.

MOL Festetics család, MISC. 108. (T – 1376), DL 91 826.

I.11. Petrus Cudar (primum, 1369-1371)

I.11.1. 18. II. 1369., Zagrabiae

Petrus, banus Slavoniae Iohanni filio Gyurphas possessionem Kozzonis nominatam confirmat.

MOL MKA NRA 11/72 (O), DL 5 714.

I.11.2. 29. IV. 1369., Crisii

Coram Petro, bano Slavoniae, Demetrius filius Farkasii de Temerie et Emericus filius Iohannis filii Philipi in causa inter eos facta pacem ineunt.

MOL Batthyány levéltár sine numero, DL 103 324.

I.11.3. 29. IV. 1369., Crisii

Petrus, banus Slavoniae in causa inter Bazarad filius Michaelis de Kamarcha et Elisabetham viduam Lucachii et eius filiam adiudicat.

MOL Batthyány levéltár sine numero, DL 106 925.

I.11.4. 21. XII. 1369., Zagrabiae

Coram Petro, bano Slavoniae, Bartholomeus in nomine fratrum suorum debitum a Stephano, episcopo Zagrabiensi exsolvi declarat.

MOL MKA NRA 1016/2, DL 5 770.

I.11.5. 28. III. 1370., Zagrabiae

Petrus, banus Slavoniae omnibus viatoribus et mercatoribus in portu Jelenouchrive liberum transitum dat.

HDA ACZ AA 23/62, DF 256 525.

I.12. Nicolaus de Zeech (tertium, 1372-1373)

I.12.1. 17. X. 1372., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae in causa inter viduam Iohannis dicti de Nadrad et sororem suam, filiam Michaelis filii Isow facta adiudicat.

MOL Pongrácz család bashalmi levéltára 1/35. (O), DL 94 435.

I.12.2. 1. XI. 1372., Zagrabiae

Nicolaus, banus Slavoniae ad petitionem fratris Pauli, prioris conventus ecclesie beate Virginis de promonthorio Zagrabiensi litteras capituli Zagrabiensis (2. VI. 1322.) transcribit et confirmat.

HDA Acta Paulinorum Remete I/4. (O), DL 34 368.

I.13. Petrus Cudar (iterum, 1373-1381)

I.13.1. 15. VIII. 1373., Crisii

Petrus, banus Slavoniae Lodovico, regi Hungariae, refert se a Stephano, episcopo Zagrabiensi tria millia et quadringentos florenos accepisse.

MOL MKA NRA 1698/170 (O), DL 6 134.

I.13.2. 1. V. 1374., Crisii

Coram Petro, bano Slavoniae, domina Elena, filia Andreae filii Iohannis de Sancto Andrea, uxor Leucus filii Stephani suam quartam filialem renuntiat.

MOL Battyány család levéltára AA MISC 5/8/274 (O), DL 100 140.

I.13.3. 8. V. 1374., sine loco

Coram Petro, bano Slavoniae, Stephanus filius Nicolai de Lindva olim bani Slavoniae, in nominibus fratrum suorum Iohannis, Nicolai et Ladislai possessionem Scyncha nominatam a Nicolao, Laurentio, Iohanne et Stephano de Canysa haberi testificat.

MOL MKA NRA 580/26 (O), DL 6 211.

I.13.4. 23. VI. 1376., Zagrabiæ

Petrus, banus Slavoniae in causa inter Wlk filium Mathei Andreamque filium Marci ex una, parte vero ex altera fratrem Arlandum, dominam Elenam, Petrum filium Petri, Stephanum filium Stephani, Ivan filium Martonos, Dyank et Gergium, filios Tuburcii et Georgium filium Petri facta adiudicat.

HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670.

I.13.5. 28. I. 1377., Zagrabiæ

Petrus, banus Slavoniae capitulo Zagrabiensi mandat, ut quaerimoniam Benedicti filii Stephani filii Lukachii de Gerpuzenthpeter inquirat.

MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana (T – 1377), DL 35 884.

I.13.6. 1. IV. 1377., Crisii

Petrus, banus Slavoniae villae Brezovicha nundinas dat.

VML Vasvári káptalan, OL LITT INST 12/2, DF 262 541.

I.13.7. 24. IX. 1377., in Olnad

Petrus, banus Slavoniae Ubul et Michaeli, filiis Ladislai, Iohanni filio Demetrii et aliis nobilibus de Kallo prohibet, ut iobagiones eorum Demetrio filio Emerici de Kallo damnum faciant.

MOL Kállay család 1300/1655 (O), DL 52 256.

I.13.8. 6. X. 1378., Zagrabiæ

Petrus, banus Slavoniae iudicium a Petro filio Stephani, Benedicto, Iohanne et Petro, filiis Andreae solvi declarat.

MOL Esterházy család hercegi ága, Repositoryum 32 E/281 (O), DL 87 514.

I.13.9. 12. VII. 1379., sine loco

Petrus, banus Slavoniae causam inter Nicolaum filium Petri dicti Paharus de Soploncha et nobiles de Dobrakucha factam prorogat.

MOL Batthány család levéltára sine numero, DL 103 351.

I.13.10. 5. VIII. 1379., Zagrabiæ

Petrus, banus totius Slavoniae in causa inter Stephanum et Paulum filios Mykech de Campo Zagrabiensi facta adiudicat.

HDA ACZ AA 31/45, DF 256 612.

I.13.11. 13. X. 1379., Zagrabiæ

Petrus, banus Slavoniae causam inter Benedictum litteratum filium Andreae filii Varisa de Zelch et Ladislaum filium Teutus de Blina factam prorogat.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 625 (O), DL 77 754.

I.13.12. 1379., Zagrabiæ

Petrus, banus totius Slavoniae ad petitionem Iohannis Crispi, archidiaconi de Kemluk et Nicolai, canonici ecclesiae Zagrabiensis et notarii, litteras Nicolai olim bani Slavoniae (24. II. 1347.) transcribit et confirmat.

HDA ACZ AA 23/6 (O), DF 256 484.

I.13.13. 23. VIII. 1380., Zagrabiæ

Petrus, banus Slavoniae comitatui Zagrabiænsi mandat, ut quaerimoniam civium Zagrabiensium inquirat.

HDA ACZ AA 10/68 (T – 1380), DF 256 348.

I.13.14. ante 8. X. 1381., Zagrabiæ

Petrus, banus Slavoniae mandat, ut Petrus filius: Iacobi et Laurentius et Werchak de Perchynouch in causam inter eos pacem ineant.

Državni arhiv u Varaždinu, Arhiv Čazmanskog kaptola, AA 32., DF 282 351

II. Inventarium litterarum, quae nuper editae sunt

II.1. Nicolaus (1323-1325)

II.1.1. 30. V. 1323., Crisii

CD IX. 104.

MOL MNM Törzsanyag, Véghelyi (O), DL 40 421

II.1.2. 8. IX. 1323., iuxta fluvium Zalun

CD IX. 114.

MOL MNM Törzsanyag (O), DL 40 430; MOL MNM Törzsanyag (T – 1364), DL 41 593

II.1.3. 2. X. 1323., in Vratiskiouch

CD IX. 118.

NAZ Toplica 22. (C), DF 283 328

II.1.4. 17. I. 1324., Crisii

Kuk. Jura I/110.

Originale deest.

II.1.5. 26. I. 1324., Zagrabiae

MHNCT I/38.; CD IX. 143.

HDA Turopolje I/39 (T – 1326), DF 267 908

II.1.6. 3. II. 1325., Supprunii

Sopron vm. 105-106.

GYMSML 2. Sopron város 79., DF 201 713

II.1.7. 14. IV. 1325., iuxta castrum Zakan

H.O. III. 76-77.

MOL Üchritz-Amadé család levéltára 1/1/3 (O), DL 90 341; Üchritz-Amadé család bósi levéltára 3/1/148 (photographia), DF 285 949

II.2. Mikcs (1325-1342)

II.2.1. 1. VIII. 1325., Zagrabiae

CD IX. 209.

AHAZU D-I-20 (O), DF 230 104

II.2.2. 4. VII. 1326., in Thoplica

MHNCT I/39.; CD IX. 245.

HDA Turopolje I/39 (O), DF 267 908

II.2.3. 8. IX. 1326., Crisii

AO II. 255; CD IX. 253.

HDA Obitelj Drašković, Archivum Maius 12/13 (O), DF 286 775; GYMSML Soproni lvt. Csornai konvent hiteleshelyi lvt. Copiae litt. 5640.87 (C), DF 286 775

II.2.4. 24. VI. 1327., in Wysesgrad

MHLRCZ I/138.; CD IX. 287.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.2.5. 16. IX. 1327., in Stennichnak

Blag. I/53.; CD IX. 296.

MOL Esterházy család levéltára, 42. A. 5. (T – 1328), DL 86 995

II.2.6. 12. X. 1327., Zagrabiae

MHLRCZ I/140.; CD IX. 362.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.2.7. 13. VII. 1328., Zagrabiae

MHLRCZ I/145.; CD IX. 333.

HDA ACZ AA 92/98 (O), DF 256 873; HDA ACZ AA 23/51 (T – 1552), DF256 515

II.2.8. 16. X. 1328., Crisii

CD IX. 346.

AHAZU D-V-31 (T- 1340), DF 230 476

II.2.9. 25. X. 1328., Zagrabiae

Katona VIII. 598-600.; Fejér CD VIII/3 131.; MHLRCZ I/147.; CD IX. 351.

HDA ACZ AA 2/6 (O), DF 256 132; HDA ACZ AA 2/6a (T – 1346), DF 256 133; NAZ DEC 3 (T – 1334), DF 252 035; NAZ DEC 4 (T – 1355), DF 252 036; HDA ACZ AA 2/7 (T – 1346), DF 256 134; HDA ACZ AA 2/15 (T – 1355), DF 256 140; HDA ACZ AA 2/15a (T – 1347), DF 256 141

II.2.10. 28. X. 1328., Zagrabiae

CD IX. 352.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.2.11. 1. II. 1329., Crisii

CD IX. 368.

AHAZU D-V-31 (T – 1408), DF 230 476

II.2.12. 22. VI. 1329., Crisii

CD IX. 382.

AHAZU D-III-70 (O), DF 230 322

II.2.13. 29. VI. 1329., in Kemluk

CD IX. 384.

HDA DMV 863. (O), DF 219 379

II.2.14. 17. VII. 1329., Portus Savae

Lopašić Oko Kupe, 197.; Lopašić Hrv. urb. I/211.; VZA V. 14.; CD IX. 389.

HDA NRA 483/6 (T – 1349), DL 38 793; MOL Gyűjtemények, ismeretlen provenien-
ciájú iratok (T – 1349), DL 25 790

II.2.15. 26. IV. 1332., in castro Medve

CD X. 14.

MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana (C), DL 36 231

- II.2.16.** 29. IV. 1333., in Koproncha
MHLRCZ I/159.; CD X. 57.
DAZ PGZ 12. (O), DF 255 424; DAZ PGZ 19. (T – 1352), DF 255 425
- II.2.17.** 7. VIII. 1333., in castro Medve
Fejér CD VIII/7; CD X. 74.
NAZ Liber privilegiorum, DF 283 555
- II.2.18.** 14. IX. 1333., Zagrabiae
CD X. 78.
AHAZU D-III-90 (O), DF 230 340
- II.2.19.** 28. VI. 1334., in Garig
AO III. 83-86.; CD X. 115.
MOL MKA NRA 629/21 (T – 1334), DL 2 836
- II.2.20.** 21. VIII. 1334., Zagrabiae
MHLRCZ I/166.; CD X. 120.
NAZ DEC 3 (T – 1334), DF 252 035
- II.2.21.** 9. V. 1335., in Koproncha
CD X. 152.
MOL MNM Törzsanyag 1897/13, DL 40 693
- II.2.22.** 29. V. 1335., in Koproncha
AO III. 170-1.; CD X. 155.
MOL MKA NRA 9/8 (T – 1340), DL 2 919
- II.2.23.** 27. VIII. 1335., Zagrabiae
MHNCT I/52.; CD X. 167.
MOL Hunyadi család levéltára 472 (T – 1520), DL 37 580; HDA Turopolje II/298 (T – 1524), DF 267 980
- II.2.24.** 4. VIII. 1336., in Koproncha
CD X. 202.
NAZ DON 10 (O), DF 252 344
- II.2.25.** 11. XI. 1336., in Koproncha
CD X. 213.
NAZ DON 11 (T – 1336), DF 252 345
- II.2.26.** 14. XII. 1336., Zagrabiae
CD X. 218.
MOL MNM Törzsanyag, Jankovich, DL 40 732
- II.2.27.** 20. XII. 1336., Zagrabiae
CD X. 219.
HDA ACZ AA 56/2, DF 256 698

- II.2.28.** 1. III. 1337., in Kapruncha
AO III. 323-4.; CD X. 230.
MOL MKA NRA 1697/6, DL 3 044
- II.2.29.** 3. IV. 1337., Zagrabiae
CD X. 235.
HDA NRA 1597/32 (O), DL 34 010
- II.2.30.** 5. IV. 1337., Zagrabiae
CD X. 236.
HDA NRA 1508/11 (T – 1337), DL 33 582
- II.2.31.** 12. IV. 1337., Zagrabiae
CD X. 241.
HDA NRA 1508/11 (T- 1337), DL 33 582
- II.2.32.** 29. VIII. 1337., Zagrabiae
AO III. 401-6.; CD X. 265.
MOL MNM Törzsanyag, Nagy Imre (T – 1338), DL 40 763
- II.2.33.** 3. V. 1338., in Koproncha
VZA I/170.; CD X. 287.
HDA Grad Koprivnica 1/1 (O), DF 267 987
- II.2.34.** 31. X. 1339., Zagrabiae
CD X. 351.
NAZ Liber privilegiorum, DF 283 555
- II.2.35.** 24. IV. 1340., Zagrabiae
CD X. 381.
HDA Plemička općina Cvetković (T – 1421), DF 277 894
- II.2.36.** 21. X. 1340., in Kaproncha
CD X. 410.
MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana, DL 35 864
- II.2.37.** 15. XI. 1340., in Magnalak
CD X. 414.
AHAZU D-V-31 (T – 1344), DF 230 476
- II.2.38.** 4. II. 1341., in Prodaviz
AO IV. 54.; CD X. 422.
MOL MKA NRA 338/34 (T – 1347), DL 3 355
- II.2.39.** 9. II. 1341., Crisii
CD X. 424.
NAZ DON 13. (O), DF 252 347
- II.2.40.** 12. IV. 1341., Zagrabiae
CD X. 431.
AHAZU D-IV-2. (O), DF 230 373

II.2.41. 19. IV. 1341., Zagrabiae

CD X. 433.

AHAZU D-IV-4 (T – 1341), DF 230 375

II.2.42. 12. III. 1342., Zagrabiae

CD X. 467.

MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana (O), DL 35 850; AHAZU D-II-80 (T – 1353),
DF 230 242

II.2.43. 13. IV. 1342., Zagrabiae

CD X. 468.

AHAZU D-IV-6 (O), DF 230 377

II.2.44. 27. IV. 1342., Zagrabiae

CD X. 470.

MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana (O), DL 35 851

II.3. Nicolaus de Hahot (primum, 1342-1346)

II.3.1. 12. VI. 1343., Zagrabiae

CD XI. 51.

MOL MKA NRA 483/7 (C), DL 38 793; MOL, Gyűjtemények, ismeretlen provenien-
ciájú iratok, DL 25 790

II.3.2. 2. VII. 1343., in Modrus

MHLRCZ I/188.; CD XI. 52.

DAZ PGZ 16. (T – 1343), DF 255 429

II.3.3. 8. VIII. 1343., In Crisii

MHLRCZ I/191.; CD XI. 60.

DAZ PGZ 16. (O), DF 255 429

I.3.2. 24. IX. 1343., in Koproncha

Matijević Sokol 297.

MOL MKA NRA 693/21 (C), DL 3 612

I.3.4. 21. X. 1343., Zagrabiae

Matijević Sokol 298.

MOL MKA NRA 693/21 (C), DL 3 621.

II.3.4. 22. X. 1343., Zagrabiae

CD XI. 68.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.3.5. 23. X. 1343., Zagrabiae

CD XI. 69.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.3.6. 23. I. 1344., Zagrabiae

MHEZ 1, 147-9. p.

HDA ACZ AA 14/22 (O), DF 256 382

II.3.7. 13. IV. 1344., Zagrabiae

Kercselich 128.; Farlati V/427.; Katona IX/358-9.; MHLRCZ I/195.; CD XI. 94.
NAZ PRIV 47 (T – 1486), DF 252 015; NAZ PRIV 59 (T – 1486), DF 252 027

II.3.8. 22. IV. 1344., in Kamarcha

CD XI. 95.

AHAZU D-V-31 (T – 1353), DF 230 476

II.3.9. 11. XI. 1344., Zagrabiae

Fejér CD IX/1. 555.; Kuk. Jura I/110.; Naše prav. 41.; MHLRCZ I/197.; CD XI. 125.
MOL MKA Acta publica 34/3 (T – 1344), DL 32 861

II.3.10. 1. I. 1345., Zagrabiae

MHEZ 1, 127-8.

HDA ACZ Liber acclavatus (T – 1353), DF 291 740

II.3.11. 6. I. 1345., Non habet

CD XI. 135.

AHAZU D-IV-23 (T – 1345), DF 230 394

II.3.12. 23. VI. 1345., Tininiii

VZA VII/142-3.p.; CD XI. 157.

MOL Esterházy család hercegi ága, Repositorium 43/B/8 (T – 1381), DL 37 539

II.3.13. 21. VIII. 1345., Zagrabiae

CD XI. 173.

AHAZU D-IV-25 (O), DF 230 396

II.3.14. 24. VIII. 1345., Zagrabiae

CD XI. 175.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.3.15. 23. IX. 1345., Zagrabiae

CD XI. 179.

MOL MKA NRA 446/22 (O), DL 33 339

II.3.16. 20. X. 1345., in Byhygio

CD XI. 186.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.3.17. 20. X. 1345., in Byhygio

CD XI. 187.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.3.18. 13. III. 1346., Zagrabiae

AO IV. 343.; CD XI. 211.

MOL MKA NRA 1536/102 (O), DL 3 828

II.3.19. 21. IV. 1346., Zagrabiae

CD XI. 222.

HDA NRA 465/24 (O), DL 33 322

II.3.20. 1. V. 1346., Zagrabiae

CD XI. 211.

HDA Acta Paulinorum Garig 1/23 (O), DL 35 174

II.3.21. 6. VII. 1346., ante Iadram

CD XI. 231.

MOL MKA NRA 1540/66 (T – 1353), DL 35 861; MOL MKA Collectio Kukuljeviciana (T – 1353), DL 35 874; HDA NRA 135/11 (T – 1353), DL 32 990; AHAZU D-IV-36 (T – 1353), DF 230 407

II.4. Nicolaus de Zeech (primum, 1346-1349)

II.4.1. 3. VIII. 1346., Zagrabiae

CD XI. 238.

NAZ Liber privilegiorum, DF 283 555

II.4.2. 15. VIII. 1346., Zagrabiae

MHEZ II/pars IV, cap. I; CD XI. 241.

NAZ Liber privilegiorum, DF 283 555

II.4.3. 16. VIII. 1346., Zagrabiae

MHEZ II/100-1.; MHLRCZ I/186-7.

HDA ACZ AA 2/6a (O), DF 256 133; HDA ACZ AA 2/7 (T – 1351), DF 256 134

II.4.4. 3. IX. 1346., Zagrabiae

CD XI. 243.

MOL MKA Collectio Kukuljeviciana (O), DL 35 853

II.4.5. 4. IX. 1346., Zagrabiae

CD XI. 244.

HDA DMV 868. (T – 1346), DF 219 384

II.4.6. 5. III. 1347., Zagrabiae

MHNCT I/61.; CD XI. 264.

HDA Turopolje, I/61 (O), DF 267 911

II.4.7. 15. IV. 1347., sine loco

MHLRCZ I/208.; CD XI. 274.

AHAZU D-IV-38 (O), DF 230 409

II.4.8. 24. VII. 1347., Zagrabiae

CD XI. 287.

HDA DMV 868 (T – 1407), DF 219 384

II.4.9. 18. VIII. 1347., Zagrabiae

CD XI. 299.

NAZ Liber privilegiorum (C), DF 283 555

II.4.10. 21. XII. 1347., Zagrabiae

Kuk. Jura II/6.; CD XI. 330.

HDA NRA 457/21 (O), DL 33 340

II.4.11. 2. IX. 1348., sine loco

Farlati V/429.; Fejér CD IX/I. 632.; MHLRCZ II/56.p.; CD XI. 366.

Originale deest.

II.4.12. 29. IV. 1349., Zagrabiae

Kuk. Jura I/114-5.; CD XI. 396.

HDA Privilegia regni 3 (T – 1350), DF 268 067

II.4.13. 6. V. 1349., Zagrabiae

CD XI. 398.

AHAZU D-IV-59 (O), DF 230 429

II.4.14. 29. V. 1349., Zagrabiae

MHNCT I/62.; CD XI. 407.

HDA Turopolje 1/64 (T – 1364), DF 267 912; HDA NRA 1509/3 (T – 1349), DL 33 589

II.5. Paulus de Ugal (vicarius, 1350)

II.5.1. 20. II. 1350., Zagrabiae

CD XI. 441.

NAZ PRIV 29. (O), DF 251 997

II.5.2. 6. III. 1350., in Thoplocha

CD XI. 445.

NAZ Toplica 16. (C), DF 283 328

II.5.3. 9. IV. 1350., Zagrabiae

MHNCT I/65-7.; CD XI. 450.

HDA ACZ AA 23/7 (O), DF 256 485

II.6. Stephanus [Lackfi, Lacković] (1351-1352)

II.6.1. 25. VI. 1351., Zagrabiae

CD XII. 24.

HDA Grad Križevci Diplomata 1. (O), DF 267 981; MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana, DL 36 203; MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana, DL 36 204

II.6.2. 2. XI. 1352., in villa Scenthivan

AO V. 388.; CD XII. 94.

MOL MKA NRA 1697/3 (O), DL 4 315

II.6.3. 14. XI. 1352., Zagrabiae

VZA VIII/230.; Cod. Blag. 15.; Fejér CD IX/6 56.; CD XII. 95.

MOL Blagay család levéltára 32A (O), DL 66 514; MOL Blagay család levéltára 32B (O), DL 66 515; HDA Obitelj Drašković Arhivum Maius 45/9 (T – 1385), DF 233 245

II.6.4. 18. XI. 1352., Zagrabiae

Fejér CD X/1 212-4.; CD XII. 96.

GYMSML Mohács előtti oklevelek, Jankovics család (T – 1385), DF 268 253; AHAZU D-XVIII-86. (T – 1492), DF 231 912

II.6.5. 5. XII. 1352., Zagrabiae

MHLRCZ I/226.; CD XII. 97.

DAZ PGZ 19. (O), DF 255 425

II.7. Nicolaus de Hahot (iterum, 1353-1355)

II.7.1. 13. V. 1353., Zagrabiae

CD XII. 120.

AHAZU D-II-80 (O), DF 230 424

II.7.2. 19. V. 1353., Zagrabiae

AO VI. 40. CD XII. 122.

MOL MNM Törzsanyag, Szapáry (T 1353), DL 41 207

II.7.3. 8. VI. 1353., Zagrabiae

CD XII. 133.

MOL MNM Törzsanyag, Nagy Imre (O), DL 41 211

II.7.4. 12. VIII. 1353., Zagrabiae

CD XII. 141.

MOL MNM Békássy gyűjtemény (O), DL 41 217

II.7.5. 19. IX. 1353., Tyninii

CD XII. 146. Katona X. 74-76.

Originale deest.

II.7.6. 18. X. 1353., sine loco

MHEZ 1, 128-129. p.

HDA ACZ AA 23/4 (O), DL 256 482 (O); HDA ACZ Liber acclavatus (C), DF 291 740 (C)

II.7.7. 18. X. 1353., sine loco

MHEZ 1, 127-128. p.

HDA ACZ Liber acclavatus (C), DF 291 740

II.7.8. 21. X. 1353., Zagrabiae

CD XII. 153.

HDA NRA 590/27 (O), DL 33 408

II.7.9. 7. I. 1354., Zagrabiae

CD XII. 164.

HDA Acta Paulinorum, Garig 1/24 (O), DL 35 208; HDA Acta Paulinorum Garig 3/6 (T – 1363), DL 35 209; HDA Acta Paulinorum Garig 2/40 (T – 1381), DL 35 206; HDA Acta Paulinorum Garig 3/21 (T – 1363), DL 35 210; HDA Acta Paulinorum Garig 4/7 (T – 1363), DL 35 211; HDA ACZ ALC ser. I G 20/388 (T – 1363), DF 255 644

II.7.10. 1. II. 1354., Zagrabiae

CD XII. 167.

HDA NRA 590/26 (O), DL 33 407

II.7.11. 26. VI. 1354., Zagrabiae

MHLRCZ I/183.

A-HAZU D-IV/26 (O), DF 230 406

II.7.12. 6. XII. 1354., Zagrabiae

CD XII. 198.

MOL MKA Acta Paulinorum (O), DL 35 215

II.7.13. 22. II. 1355., in Lindova

Fejér CD IX/2 452-3.; CD XII. 208.

Originale deest.

II.7.14. 8. III. 1355., Zagrabiae

MHLRCZ I/232.; CD XII. 210.

AHAZU D-V-5 (O), DF 230 448

II.7.15. 14. X. 1355., Zagrabiae

CD XII. 230.

AHAZU D-V-6 (O), DF 230 449

II.8. Leustachius vicarius, banus (1356-1362)

II.8.1. 11. VI. 1357., Zagrabiae

CD XII. 308.

AHAZU D-V-15 (O), DF 230 460

II.8.2. 15. X. 1357., Zagrabiae

Cod. Blag. 75.; CD XII. 326.

MOL Blagay család levéltára 36 (T – 1357), DL 66 520

II.8.3. 8. XI. 1357., Zagrabiae

VZA VIII. 230-1.; CD XII. 331.

MOL Blagay család levéltára 36 (O), DL 66 520

II.8.4. 1. XII. 1357., Zagrabiae

Karácsonyi, Die ersten Lónyay, 23.

MOL Batthyány család, sine numero, DL 104 539

II.8.5. 24. I. 1358., Zagrabiae

Fejér CD IX/2 369.; CD XII. 408.

MOL MNM Törzsanyag, Zarka (O), DL 41 332; GYMSML Sopron, Csornai konvent hiteleshelyi lvt., Copiae litterarum 4640/145 (1781) (C), DF 286 775

II.8.6. 12. V. 1358., Zagrabiae

CD XII. 365.

HDA ACZ AA 5/22A (T – 1513), DF 256 202

II.8.7. 15. V. 1358., Zagrabiae

CD XII. 367.

HDA ACZ AA 55/20 (O), DF 256 689; HDA ACZ AA s. n. (T – 1359), DF 257 258

II.8.8. 22. VIII. 1358., Zagrabiae

CD XII. 387.

HDA ACZ AA 52/11 (O), DF 256 674; HDA ACZ AA s. n. (T- 1358), DF 257 258

II.8.9. 13. X. 1360., Zagrabiae

MHNCT I/74-75.; CD XIII. 44.

HDA NRA 138/1 (O), DL 32 951

II.8.10. 19. XI. 1360., Zagrabiae

MHNCT I/75-76.; CD XIII. 51.

HDA Turopolje 2/298 (T – 1524), DF 267 980; MOL Hunyadi család levéltára 472 (T – 1520.), DL 37 580

II.8.11. 31. I. 1361., in Galas

CD XIII. 72.

AHAZU D-V-37 (O), DF 230 482

II.8.12. 16. V. 1361., Zagrabiae

CD XIII. 95.

NAZ Toplica 47. (C), DF 283 328

II.8.13. 16. V. 1361., Zagrabiae

Kuk. Jura II/8-10. p.; CD XIII: 96.

NAZ Toplica 45. (C), DF 283 328

II.8.14. 20,051361.. Zagrabiae

CD XIII: 98.

HDA NRA 458/18 (T – 1361), DL 33 344; HDA Obitelj Oršić 21/53 (T – 1442), DF 276 850

II.8.15. 1. VII. 1361., Zagrabiae

CD XIII. 105.

HDA NRA 1598/19 (O), DL 33 968

II.8.16. 13. IX. 1361., Zagrabiae

CD XIII. 119.

AHAZU D-V-39 (T – 1361), DF 230 484

II.8.17. 3. IV. 1362., sub castro Kaproncha

CD XIII. 151.

MOL MKA Acta Paulinorum Garig 2/3 (O), DL 35 222

II.8.18. 18. IV. 1362., Zagrabiae

CD XIII. 157.

HDA NRA 1533/15 (O), DL 33 733

II.8.19. 15. VI. 1349. (!, 1356-59. esse debet), Zagrabiae

CD XI. 408.

HDA NRA 1509/2 (C), DL 33 590. Datatio in litteris falsa est.

II.8.20. sine dato (1356-59.), Zagrabiae

AO VII. 257.

MTA Kézirattár, Oklevélgyűjtemény 139., DF 243 784. Datatio legere non potest, quia mancum.

II.8.21. 1376. (!, 10. XI. 1357. esse debet), Zagrabiae

CD XII. 283.

AHAZU D-VI-32 (C), DF 230 587. Datatio in litteris falsa est.

II.9. Stephanus archiepiscopus Zagrabiensis, vicarius totius Slavonie (1363-1365)

II.9.1. 3. XII. 1363., Zagrabiae

CD XIII. 239.

MOL MKA NRA 1509/49 (O), DL 239

II.9.2. 12. XII. 1363., Zagrabiae

CD XIII. 241.

HDA NRA 1509/50 (T – 1363), DL 33 610

II.9.3. 3. III. 1364., Zagrabiae

CD XIII. 251.

HDA NRA 647/40 (O), DL 34 105

II.9.4. 5. III. 1364., Zagrabiae

CD XIII. 253.

HDA Acta Paulinorum, Garig 2/11 (T – 1364), DL 35 231

II.9.5. 13. VI. 1364., Zagrabiae

CD XIII. 277.

NAZ Toplica 66. (C), DF 283 328

II.9.6. 15. VI. 1364., Zagrabiae

CD XIII. 278.

NAZ Toplica 65. (C), DF 283 328

II.9.7. 3. X. 1365., Zagrabiae

CD XIII. 340.

HDA NRA 1540/9, DL 33 747; HDA NRA 1540/17, DL 33 748; HDA NRA 1540/17, DL 33 749

II.10. Nicolaus de Zeech (iterum, 1366-1368)

II.10.1. 24. IV. 1367., Crisii

CD XIV. 9.

HDA Acta Paulinorum (T – 1367), DL 34 636; MOL MKA NRA 455/21 (T – 1372), DL 5 517; HDA NRA 441/2 (T – 1397), DL 33 222; HDA Acta Paulinorum (T- 1367), DL 34 637

II.10.2. 30. VI. 1367., in inferiori Lendve

CD XIV. 31.

AHAZU D-V-70 (T – 1367), DF 230 515

II.10.3. 24. VII. 1367., Crisii

CD XIV. 40.

AHAZU D-V-69 (T – 1367), DF 230 514

II.10.4. 26. VII. 1367., Zagrabiae

CD XIV. 41.

AHAZU D-V-66 (O), DF 230 511

II.10.5. 23. VIII. 1367., Zagrabiae

CD XIV. 47.

HDA NRA 1540/50 (O), DL 33 668

II.10.6. 1. XI. 1377. (!, 1. XI 1367. esse debet), Zagrabiae

CD XV. 233.

Originale deest. Datatio in litteris falsa est.

II.10.7. 20. I. 1368., Zagrabiae

CD XIV. 111.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 485 (O), DL 77 399

II.10.8. 27. V. 1368., Zagrabiae

Zichy III. 351-353. p.; CD XIV. 86.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 218 B 71 (O), DL 77 408

II.11. Petrus Cudar (primum 1369-1371)

II.11.1. 11. II. 1369., Zagrabiae

Zichy III. 369-371. p.; CD XIV. 117.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 507 (T – 1369), DL 77 425

II.11.2. 29. IV. 1369., Crisii

CD XIV. 123.

HDA NRA 1679/9 (T – 1369), DL 33 857

II.11.3. 29. IV. 1369., Crisii

CD XIV. 124.

HDA Acta Paulinorum Garig 2/20 (T – 1369), DL 35 240

II.11.4. 1. V. 1369., Crisii

CD XIV. 125.

Originale deest.

II.11.5. 27. VI. 1369., Zagrabiae

CD XIV. 143.

AHAZU D-V-84 (O), DF 230 529

II.11.6. 2. I. 1370., Zagrabiae

Zichy III. 393.; CD XIV. 162.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 515 (T - 1370), DL 77 443

II.11.7. 5. I. 1370., Zagrabiæ

CD XIV. 163.

AHAZU D-V-86 (T – 1370), DF 230 531

II.12. Nicolus de Zeech (tertium, 1372-73)

II.12.1. 8. XII. 1372., Zagrabiæ

CD XIV. 356.

AHAZU D-V-107 (O), DF 230 552

II.13. Petrus Cudar (iterum, 1373-1381)

II.13.1. 8. V. 1373., Zagrabiæ

CD XIV. 399.

AHAZU D-VI-4 (O), DF 230 559

II.13.2. 8. V. 1373., Zagrabiæ

CD XIV. 400.

AHAZU D-VI-3 (O), DF 230 558

II.13.3. 20. X. 1373., Zagrabiæ

CD XIV. 424.

AHAZU D-VI-11 (O), DF 230 566

II.13.4. 1. II. 1374., Crisii

CD XV. 8.

HDA NRA 561/2 (O), DF 33 369

II.13.5. 1. II. 1374., Crisii

CD XV. 7.

AHAZU D-VI-13 (O), DF 230568

II.13.6. 3. II. 1374., Crisii

CD XV. 9.

AHAZU D-VI-100 (T - 1374), DF 230 655

II.13.7. Februarius-Maius 1374., Crisii

CD XV. 10.

AHAZU D-VI-100 (T – 1453), DF 230 655

II.13.8. 26. III. 1374., Zagrabiæ

CD XV. 16.

AHAZU D-VI-21 (O), DF 230 576

II.13.9. 10. V. 1374., Zagrabiæ

CD XV. 71.

NAZ DEC 6. (O), DF 252 038; Statny Oblastny Archiv V Nitre, Mednyánszky család
beckói levéltára 63. (T – 1501), DF 266 805

- II.13.10.** 17. XI. 1374., in Kapruncha
CD XV. 61.
AHAZU D-VI-17 (O), DF 230 572
- II.13.11.** 8. V. 1375., Zagrabiae
CD XV. 93.
HDA Acta Paulinorum Garig 2/29 (O), DL 35 250
- II.13.12.** 19. II. 1376., Crisii
CD XV. 134.
AHAZU D-VI-26 (O), DF 230 581
- II.13.13.** 15. IX. 1376., Zagrabiae
CD XV. 161.
AHAZU D-II-3 (O), DF 230 168
- II.13.14.** 15. IX. 1376., Zagrabiae
CD XV. 162.
AHAZU D-III-50 (O), DF 230 302
- II.13.15.** 21. II. 1377., Crisii
CD XV. 186.
Originale deest.
- II.13.16.** 9. V. 1377., Crisii
MHLRCZ I/258-9.; CD XV. 201.
DAZ PGZ 26. (T – 1377), DF 255 436
- II.13.17.** 25. XI. 1377., Zagrabiae
MHLRCZ I/277. sz.; CD XV, 242.
Originale deest.
- II.13.18.** 19. V. 1378., Zagrabiae
MHLRCZ I/270-271. CD XV. 296.
Originale deest.
- II.13.19.** 13. X. 1378., Zagrabiae
CD XV. 297.
HDA DMV 92. (O), DF 211 588
- II.13.20.** 13. X. 1378., Zagrabiae
CD XV. 289.
HDA Acta Paulinorum Garig 2/35 (O), DL 35 256
- II.13.21.** 13. X. 1379., Zagrabiae
Zichy IV. 117-118. p.; CD XVI. 38.
MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 625 (O), DL 77 754

II.13.22. 13. X. 1379., Zagrabiae

MHLRCZ I/274. sz.

AHAZU D-VI-38 (O), DF 230 593

II.13.23. 17. IV. 1380., Crisii

MHLRCZ I/297.

AHAZU D-VI-45 (O), DF 230 600

II.13.24. 10. V. 1380., Crisii

MHLRCZ I/303.

AHAZU D-VI-48(O), DF 230 604

II.13.25. 20. VIII. 1380., Crisii

CD XVI. 106.

HDA Plemićka općina Sv. Jelena Koruška 17. (O), DF 286 093

II.13.26. 3. X. 1380., Zagrabiae

Zichy IV 160. sz.; CD XVI. 114.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 643 (O), DL 77 796

II.13.27. 30. I. 1381., Zagrabiae

Zichy IV. 154. sz.; CD XVI. 135.

MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 643 (O), DL 77 811

III. Inventarium litterarum, quorum sola mentio extat

III.1. Nicolaus (1323-1325)

III.1.1. ante 26. VI. 1323. (Capitulum Chasmense, 26. VI. 1323.)

Nondum ineditae (MOL MKA NRA 691/1, DL 2 173)

III.1.2. ante 6. VII. 1324. (Capitulum Chasmense, 6. VII. 1324.)

Nondum ineditae (VML Erdődy család vépi lvt. 16/766, DF 261 771)

III.2. Mikcs (1325-1342)

III.2.1. ante 8. VII. 1325. (Capitulum Chasmense, 8. VII. 1325.)

Nondum ineditae (HDA Privilegia regni 5, DF 268 069)

III.2.2. ante 14. X. 1325. (Stephanus filius Pauli bani, comes Crisiensis, 21. XI. 1325.;
Stephanus filius Pauli bani, comes Crisiensis, 5. XI. 1325.)

Lónyai 86-79.; Die ersten Lónyai 76-79. (MOL Battyhány család levéltára AA Lukalaka 5/1/34, DL 99 904; MOL Battyhány család levéltára AA Mehence 4/7/162, DL 99 902)

III.2.3. ante 22. VI. 1329. (Mikcs banus, 22. VII. 1329.)

CD IX. 382 (AHAZU D-III-70, DF 230 322)

III.2.4. 25. IV. 1330. (Dionisius de Marczal banus, 9. IV. 1419.)

Nondum ineditae (MOL Battyhány család levéltára AA Hraschina 4/4/26, DL 100 415)

III.2.5. 7. IV. 1331. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)

Nondum ineditae (MOL Festetics család levéltára. MISC 108., DL 91 826)

III.2.6. 23. VII. 1331. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)

Nondum ineditae (MOL Festetics család levéltára. MISC 108., DL 91 826)

III.2.7. 18. XI. 1331. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)

Nondum ineditae (MOL Festetics család levéltára MISC 108., DL 91 826)

III.2.8. 1332. (Mikcs banus, 3. IV. 1337.)

CD X. 235 (HDA NRA 1597/32, DL 34 010)

III.2.9. ante 9. II. 1333. (Capitulum Chasmense, 19. II. 1333.)

CD X. 45 (MOL MNM Törzsanyag 1897/13, DL 40 636)

III.2.10. ante 28. VI. 1334. (Mikcs banus, 28. VI. 1334.)

AO III. 83-6.; CD X. 115 (MOL MKA NRA 629/21, DL 2 836)

III.2.11. post 8. VIII. 1335. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)

CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)

III.2.12. post 6. III. 1336. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)

CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)

- III.2.13.** post 21. XII. 1336. (Mikcs banus, 3. IV. 1337.)
CD X. 308. (HDA NRA 1597/32, DL 34 010)
- III.2.14.** post 23. II. 1337. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)
CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)
- III.2.15.** post 9. III. 1337. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)
CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)
- III.2.16.** ante 12. III. 1337. (Mikcs banus, 3. IV. 1337.)
CD X. 235 (HDA NRA 1597/32, DL 34 010)
- III.2.17.** post 24. III. 1337. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)
CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)
- III.2.18.** post 7. IV. 1337. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)
CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)
- III.2.19.** ante 10. IV. 1337. (Mikcs banus, 12. IV. 1337.)
CD X. 241 (HDA NRA 1508/11, DL 33 583)
- III.2.20.** post 15. VI. 1337. (Mikcs banus, 29. VIII. 1337.)
CD X. 265 (MOL MNM Törzsanyag Nagy Imre, DL 40 763)
- III.2.21.** ante 29. III. 1340. (Mikcs banus, 30. III. 1340.)
CD XVI. 322 (AHAZU D-IV-74, DF 230 630)
- III.2.22.** 30. III. 1340. (Comitatus Crisiensis, 30. XI. 1383.)
CD XVI. 322 (AHAZU D-IV-74, DF 230 630)
- III.2.23.** ante 26. V. 1340. (Capitulum Chasmense, 26. V. 1340.)
Nondum ineditae (MOL Pongrácz család bashalmi levéltára. I/16, DL 94 416)
- III.2.24.** ante 1. X. 1340. (locus credibilis ignotus, 1. X. 1340.)
Nondum ineditae (MOL MKA NRA 1536/45, DL 3 328)
- III.2.25.** 15. X. 1340., in Kaproncha
Solum regestum extat (Iványi, Teleki 79-80). Originale deest.
- III.2.26.** ante 9. X. 1342. (Ludovicus rex, 9. X. 1342.)
CD XI. 11 (HDA Obitelj Drašković, Archivum maius, s. no., DF 233 098)
- III.2.27.** ante 26. II. 1343. (Iohannes comes Zagrabiensis, 26. II. 1343.)
MHNCT I/54.; CD XI. 29 (AHAZU D-IV-16, DF 230 387)
- III.2.28.** ante 27. II. 1343. (Stephanus filius Ian, comes de Maroucha et castellanus de Minori Kemluk, 27. II. 1343.)
CD XI. 30 (AHAZU D-VIIA-59, DF 230 721)
- III.2.29.** ante 6. III. 1343. (Stephanus filius Ian, comes de Maroucha et castellanus de Minori Kemluk, 6. III. 1343.)
CD XI. 33 (MOL MKA NRA 1683/1, DL 3 560)

III.3. Nicolaus de Hahot (primum, 1342-1346)

III.3.1. ante 4. VII. 1343. (comes Duymus, 4. VII. 1343.)

CD XI. 54 (DAZ PGZ 16., DF 255 429)

III.3.2. ante 20. VIII. 1343. (Capitulum Chasmense, 7. X. 1343.)

CD XI. 67 (NAZ DON 14., DF 252 348)

III.3.3. ante 13. IX. 1343. (Paulus comes Crisiensis et castellanus de Meren, 16. IX. 1343.)

CD XI. 66 (HDA NRA 465/24, DL 33 322)

III.3.4. post 15. IX. 1343. (Nicolaus banus, 8. IX. 1343.)

Nondum ineditae (MOL MNM Törzsanyag Véghelyi, DL 40 921)

III.3.5. ante 13. XII. 1343. (Capitulum Zagrabiense, 13. XII. 1343.)

CD XI. 79 (AHAZU D-IV-15, DF 230 386)

III.3.6. ante 9. IX. 1344. (Ludovicus rex, 9. IX. 1344.)

CD XI. 115 (MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 A 230, DL 76 753)

III.3.7. ante 1. I. 1345. (Nicolaus banus, 1. I. 1345.)

MHEZ 1, 127-8 (HDA ACZ Liber acclavatus, DF 2991 740)

III.3.8. ante 25. VIII. 1345. (Ludovicus rex, 25. VIII. 1345.)

CD XI. 176 (originale deest).

III.3.9. ante 23. IX. 1345. (Nicolaus banus, 23. IX. 1345.)

CD XI. 179 (HDA NRA 446/223, DL 33 399)

III.3.10. Februarii 1346.

Solum regestum extat (Stipišić-Šamšalović, 527). Originale deest.

III.3.11. ante 13. III. 1346. (Nicolaus banus, 13. III. 1346.)

AO IV. 343.; CD XI. 211 (MOL MKA NRA 1536/102, DL 3 828)

III.3.12. ante 13. III. 1346. (Nicolaus banus, 13. III. 1346.)

AO IV. 343.; CD XI. 211 (MOL MKA NRA 1536/102, DL 3 828)

III.3.13. ante 29. III. 1346. (ignotus dispensator, 29. III. 1346.)

CD XI. 215 (originale deest).

III.3.14. ante 17. II. 1350. (Paulus de Ugal banus, 9. IV. 1350.)

MHNCT I/65-66.; CD XI. 450 (HDA ACZ AA 23/7, DF 256 485)

III.4. Nicolaus de Zeech (primum, 1346-1349)

III.4.1. ante 6. XII. 1346. (Iacobus comes Crisiensis et castellanus de Maiori Kemluk, 6. XII. 1346.)

AO IV. 648 (MOL MKA NRA 1697/2, DL 3 870)

III.4.2. 18. II. 1347. (Iacobus prothonotarius Leustachii vicarii, 13. X. 1359.)

Nondum ineditae (MOL Batthyány család levéltára AA Kristallóc 4/6/96A, DL 100 133)

III.4.3. ante 28. VII. 1348. (Capitulum Chasmense, 28. VII. 1348.)
CD XI. 361 (MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana, DL 36 204)

III.4.4. ante 20. VIII. 1348. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IX. 1348.)
CD XI. 366 (originale deest).

III.4.5. ante 7. III. 1349. (Capitulum Chasmense, 7. III. 1349.)
CD XI. 386 (AHAZU D-IV-58, DF 230 428)

III.4.6. ante 1. V. 1349. (Nicolaus de Zeech banus, 6. V. 1349.)
CD XI. 398 (AHAZU D-IV-59, DF 230 429)

III.4.7. ante 17. II. 1350. (Paulus de Ugal banus, 9. IV. 1350.)
MHNCT I/65-66.; CD XI. 450 (HDA ACZ AA 23/7, DF 256 485)

III.5. Paulus de Ugal (vicarius, 1350)

III.5.1. 17. II. 1350. (Paulus de Ugal banus, 9. IV. 1350.)
MHNCT I/65-66.; CD XI. 450 (HDA ACZ AA 23/7, DF 256 485)

III.6. Stephanus [Lackfi, Lacković] (1351-1352)

III.6.1. ante 21. VI. 1351. (Stephanus banus, 27. VI. 1351.)
Nondum ineditae (MOL Batthyány család levéltára, Maioratus Ludbreg 1/17/7, DL 101 669)

III.6.2. ante 15. VII. 1351. (Iohannes Chuz vicebanus Croatorum, 15. VII. 1351.)
CD XII. 26 (Državni arhiv u Zadru, Spisi i pergamene samostana Sv. Krševana u Zadru 2/A/26, DF 285 566)

III.6.3. ante 26. X. 1351. (Capitulum Zagrabiense, 26. X. 1351.)
CD XII. 35 (MOL MKA Collectio Kukuljevicsiana, DL 35 856)

III.6.4. ante 14. VI. 1352. (Capitulum Zagrabiense, 14. VI. 1352.)
CD XII. 65 (HDA NRA 692/24, DL 33 597)

III.6.5. 2. X. 1352. (Sigismundus rex, 17. III. 1408.)
Nondum ineditae (HDA NRA 681/22, DL 34 294)

III.7. Nicolaus de Hahot (iterum, 1353-1355)

III.7.1. ante 5. VII. 1353. (Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 24. I. 1381.; Capitulum Chasmense, 5. VII. 1353.)
CD XVI. 133.; CD XII. 137 (HDA Acta Paulinorum Garig 2/49, DL 35 206; HDA Acta Paulinorum, Garig 1/41, DL 35 207)

III.7.2. ante 1. VIII. 1353. (Nicolaus banus, 12. VIII. 1353.)
CD XII. 141 (MOL MNM Törzsanyag Békássy, DL 41 217)

III.7.3. post 1. VIII. 1353. (Nicolaus banus, 21. X. 1353.)
CD XII. 153 (HDA NRA 590/27, DL 33 408)

III.7.4. ante 14. IX. 1353. (Capitulum Zagrabiense, 16. IX. 1353.)
CD XII. 144 (MOL MKA Collectio Kukuljeviciana, DL 35 858)

III.7.5. ante 15. IX. 1353. (Nicolaus banus, 20. X. 1353.)
CD XII. 153 (HDA NRA 590/27, DL 33 408)

III.7.6. ante 6. X. 1353. (Nicolaus banus, 1. II. 1354.)
CD XII. 167 (HDA NRA 590/26, DL 33 407)

III.7.7. post 6. X. 1353. (Nicolaus banus, 1. II. 1354.)
CD XII. 167 (HDA NRA 590/26, DL 33 407)

III.7.8. post 18. XI. 1353. (Nicolaus banus, 1. II. 1354.)
CD XII. 167 (HDA NRA 590/26, DL 33 407)

III.7.9. post 8. I. 1354. (Nicolaus banus, 1. II. 1354.)
CD XII. 167 (HDA NRA 590/26, DL 33 407)

III.7.10. ante 4. III. 1354. (Capitulum Zagrabiense, 8. III. 1354.)
CD XII. 171 (HDA NRA 1509/22, DL 33 600)

III.7.11. ante 16. III. 1354. (Capitulum Zagrabiense, 20. III. 1354.)
CD XII. 174 (HDA NRA 1509/23, DL 33 591)

III.7.12. ante 18. II. 1355. (Nicolaus banus, 8. III. 1355.)
CD XII. 210 (AHAZU D-V-5, DF 230 448)

III.7.13. Iulii 1355., Zagrabiae
Solum regestum extat (Stipišić-Šamšalović, 309). Originale deest.

III.8. Leustachius (vicarius, banus 1356-1362)

III.8.1 post 19. VI. 1356. et ante 12. IV. 1357. (Leustachius banus, 10. XI. 1357.)
CD XII. 283 (AHAZU D-VI-32 /M/, DF 230 587). Tempus in primis litteris falsum est.

III.8.2. ante 24. V. 1357. (Leustachius vicarius, 11. VI. 1357.)
CD XII. 308 (AHAZU D-V-15, DF 230 460)

III.8.3. ante 30. X. 1357. (Leustachius banus, 10. XI. 1357.)
CD XII. 283 (AHAZU D-VI-32 /M/, DF 230 587). Tempus in primis litteris falsum est.

III.8.4. ante 13. XII. 1357. (Leustachius vicarius, 24. I. 1358.)
CD XII. 408 (MOL MNM Törzsanyag Zarka, DL 41 332)

III.8.5. ante 20. III. 1358. (Capitulum Zagrabiense, 4. IV. 1358.)
CD XII. 357 (MOL Gyűjteményekből Csánki, DL 107 490)

III.8.6. ante 24. IV. 1358. (Leustachius vicarius, 12. V. 1358.)
CD XII. 365 (HDA ACZ AA 5/22A, DF 256 202)

- III.8.7.** ante 3. XI. 1360. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)
- III.8.8.** post 16. XI. 1360. (Leustachius banus, 16. V. 1361.)
CD XIII. 95 (NAZ Toplica 47., DF 283 328)
- III.8.9.** post 16. XI. 1360. (Leustachius banus, 16. V. 1361.)
CD XIII. 96 (NAZ Toplica 45., DF 283 328)
- III.8.10.** post 18. XI. 1360. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)
- III.8.11.** ante 8. I. 1361. (Leustachius banus, 21. I. 1361.)
Nondum ineditae (HDA NRA 714/5, DL 33 744)
- III.8.12.** post 23. V. 1361. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)
- III.8.13.** ante 25. VI. 1361. (Leustachius banus, 16. VIII. 1361.)
Nondum ineditae (HDA ACZ AA 55/2, DF 256 676)
- III.8.14.** ante 25. VI. 1361. (Leustachius banus, 16. VIII. 1361.)
Nondum ineditae (HDA ACZ AA 55/2, DF 256 676)
- III.8.15.** post 1. VIII. 1361. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)
- III.8.16.** ante 3. IX. 1361. (Capitulum Zagrabiense, 18. IX. 1361.)
CD XIII. 120 (HDA ACZ ALC Ser I. T/184., DF 275 112)
- III.8.17.** ante 1. IV. 1362. (Leustachius banus, 5. IV. 1362.)
Nondum ineditae (MOL Gyűjteményekből, állagtalan fondok, Rummy család levéltára 39/12, DL 49 621)
- III.8.18.** ante 13. V. 1362. (Leustachius banus, 23. V. 1362.)
Nondum ineditae (MOL Batthyány család levéltára, Maioratus Ludbreg 1/17/6, DL 101 676)
- III.8.19.** ante 10. IX. 1363. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)
- III.8.20.** ante 18. XI. 1363. (Stephanus episcopus Zagrabiensis et vicarius Slavoniae, 3. XII. 1363.)
CD XIII. 239 (MOL MKA NRA 1509/49; DL 239)
- III.9. Stephanus (episcopus Zagrabiensis, vicarius Slavoniae 1363-1365)**
- III.9.1.** 10. IX. 1363. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)

III.10. Nicolaus de Zeech (iterum, 1366-1368)

III.10.1. ante 6. X. 1366. (Nicolaus de Zeech banus, 25. X. 1366.)
Nondum ineditae (MOL Bittó család 6., DL 95 012)

III.10.2. ante 13. XII. 1366. (Ludovicus rex, 13. XII. 1366.)
CD XIII. 423 (HDA NRA 1540/30, DL 33 754)

III.10.3. post 13. I. 1367. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)

III.10.4. ante 13. VI. 1367. (Nicolaus de Zeech banus, 2. IV. 1368.)
Nondum ineditae (MOL Festetics család MISC 108., DF 91 826)

III.10.5. ante 19. VII. 1367. (Nicolaus de Zeech banus, 23. VIII. 1367.)
CD XIV. 47 (HDA NRA 1540/50, DL 33 668)

III.10.6. ante 11. V. 1367. (Capitulum Zagradiense, 14. V. 1367.)
CD XIV. 18 (HDA NRA 1675/8, DL 33 666)

III.10.7. ante 1. VII. 1367. (Nicolaus de Zeech banus, 26. VII. 1367.)
CD XIV. 41 (AHAZU D-V-66, DF 230 511)

III.10.8. 3. VIII. 1367. (Hermannus Ciliae banus, 31. III. 1425.)
Nondum ineditae (MOL MNM Törzsanyag, DL 43 628)

III.10.9. 1367.

Solum regestum extat (CD XIV. 65; Stipišić-Šamšalović, 695). Originale deest.

III.11. Petrus Cudar (primum, 1369-1371)

III.11.1. 2. V. 1369. (Hermannus Ciliae banus, 31. III. 1425.)
Nondum ineditae (MOL MNM Törzsanyag, DL 43 628)

III.11.2. ante 2. VI. 1369. (Ludovicus rex, 2. VI. 1369.)
CD XIV. 132 (AHAZU D-V-81, DF 230 526)

III.11.3. ante 15. VI. 1369. (Petrus Achyl comes de Gresencha, 19. XI. 1369.)
CD XIV. 158 (HDA Acta Paulinorum Garig 2/21, DL 35 241)

III.11.4. ante 27. VI. 1369. (Petrus Cudar banus, 27. VI. 1369.)
CD XIV. 143 (AHAZU D-V-84, DF 230 529)

III.11.5. ante 1. V. 1371. (Carolus de Duratio dux Slavoniae, 8. V. 1371.)
CD XIV. 253 (MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 534, DL 77 472)

III.12. Nicolaus de Zeech (tertium, 1372-1373)

III.12.1. ante 6. X. 1372. (Nicolaus de Zeech banus, 17. X. 1372.)
Nondum ineditae (MOL Pongrácz család bashalmi levéltára 1/35, DL 94 435)

III.12.2. ante 30. III. 1373. (Capitulum de Posega, 2. IV. 1372.)
CD XIV. 386 (AHAZU D-VI-4, DF 230 559)

III.12.3. ante 31. III. 1373. (Capitulum de Posega, 6. IV. 1373.)
CD XIV. 390 (AHAZU D-VI-3, DF 230 588)

III.12.4. ante 10. IV. 1373. (Georgius prothonotarius et vicarius Petri Cudar bani,
1. V. 1373.)
CD XIV: 397 (MOL MNM Törzsanyag Véghely, DL 41 901)

III.13. Petrus Cudar (iterum, 1373-1381)

III.13.1. 15. VIII. 1373. (Hermannus Ciliae banus, 31. III. 1425.)
Nondum ineditae (MOL MNM Törzsanyag, DL 43 628)

III.13.2. ante 19. IX. 1373. (Petrus Cudar banus, 20. X. 1373.)
CD XIV. 424 (AHAZU D-VI-11, DF 230 566)

III.13.3. ante 13. II. 1374. (Petrus Cudar banus, 26. III. 1374.)
CD XV. 16 (AHAZU D-VI-12, DF 230 576)

III.13.4. ante 8. IV. 1374. (Petrus Cudar banus, 23. VII. 1376.)
Nondum ineditae (HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670)

III.13.5. ante 13. V. 1374. (Capitulum Zagradiense, 24. V. 1374.)
CD XV. 27 (MOL Blagay 46., DL 66 534)

III.13.6. ante 10. VI. 1374. (Petrus Cudar banus, 23. VII. 1376.)
Nondum ineditae (HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670)

III.13.7. ante 17. XI. 1374. (Petrus Cudar banus, 17. XI. 1374.)
CD XV. 61 (AHAZU D-VI-17, DF 230 572)

III.13.8. ante 13. I. 1375. (Petrus Cudar banus, 23. VII. 1376.)
Nondum ineditae (HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670)

III.13.9. ante 4. IV. 1375. (Petrus Cudar banus, 23. VII. 1376.)
Nondum ineditae (HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670)

III.13.10. ante 7. V. 1375. (Petrus Cudar banus, 23. VII. 1376.)
Nondum ineditae (HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670)

III.13.11. ante 1. VII. 1375. (Petrus Cudar banus, 23. VII. 1376.)
Nondum ineditae (HDA ACZ ALC ser II. 21., DF 255 670)

III.13.12. ante 7. X. 1376. (Petrus Chirke comes Crisiensis, 7. X. 1376.; Petrus Chirke
comes Crisiensis, 14. X. 1376.)
CD XV. 165.; CD XV. 167 (originale deest; MOL MNM Törzsanyag, Véghelyi, DL 42
019)

III.13.13. ante 6. VII. 1377. (Capitulum Chasmense, 12. VII. 1377.)
CD XV. 213 (originale deest)

III.13.14. post 13. I. 1379. (Petrus Cudar banus, 13. X. 1378.)
CD XV. 297 (HDA DMV 92, DF 218 588)

- III.13.15.** ante 1. VII. 1379. (Petrus Cudar banus, 5. VIII. 1379.)
Nondum ineditae (HDA ACZ AA 31/45, DF 256 612)
- III.13.16.** ante 12. VII. 1379. (Petrus Cudar banus, 12. VII. 1379.)
Nondum ineditae (MOL Batthyány levéltára sine numero, DL 103 351)
- III.13.17.** ante 2. VIII. 1379. (Petrus Cudar banus, 5. VIII. 1379.)
Nondum ineditae (HDA ACZ AA 31/45, DF 256 612)
- III.13.18.** ante 6. X. 1379. (Petrus Cudar banus, 13. X. 1379.)
Zichy IV. 117-8.; CD XVI. 38 (MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 625, DF 77 754)
- III.13.19.** circa 11. VI. 1380. (Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 24. I. 1381.; Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 28. V. 1381.)
CD XVI. 133., CD XVI. 159 (MOL MKA NRA 51/16, DL 6 759; HDA Acta Paulinorum Garig 2/49, DL 35 206)
- III.13.20.** post 2. VII. 1380. (Stephanus et Iohannes de Lindua bani, 29. X. 1381.)
CD XVI. 191 (HDA NRA 320/12, DL 33 183)
- III.13.21.** 6. VII. 1380. (Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 31. X. 1383.)
CD XVI. 317 (HDA NRA 953/9, DL 33 734)
- III.13.22.** ante 22. VII. 1380. (Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 24. I. 1381.; Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 28. V. 1381.)
CD XVI. 133., CD XVI. 159 (MOL MKA NRA 51/16, DL 6 759; HDA Acta Paulinorum Garig 2/49, DL 35 206)
- III.13.23.** 28. VII. 1380. (Stephanus et Iohannes de Lindua bani, 25. XI. 1381.)
CD XVI. 196 (originale deest)
- III.13.24.** post 6. VIII. 1380. (Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 24. I. 1381.; Nicolaus de Zeech iudex curiae regiae, 28. V. 1381.)
CD XVI. 133., CD XVI. 159 (MOL MKA NRA 51/16, DL 6 759; HDA Acta Paulinorum Garig 2/49, DL 35 206)
- III.13.25.** post 24. VIII. 1380. (Petrus Chirke vicebanus et comes Crisiensis, 3. XII. 1380.)
CD XVI. 125 (HDA ACZ ALC 24/25, DF 255 673)
- III.13.26.** post 21. VIII. 1380. et ante 5. IX. 1380. (Stephanus et Iohannes de Lindua bani, 29. X. 1381.)
CD XVI. 191 (HDA NRA 320/12, DL 33 183)
- III.13.27.** ante 15. IX. 1380. (Petrus Cudar banus, 3. X. 1380.)
CD XVI. 141 (MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 643, DL 77 796)
- III.13.28.** post 19. IX. 1380. (Stephanus et Iohannes de Lindua bani, 29. X. 1381.)
CD XVI. 191 (HDA NRA 320/12, DL 33 183)

III.13.29. ante 1. X. 1380. (Capitulum Zagrabiense, 18. X. 1380.)
CD XVI. 120 (MOL Blagay család 55., DL 66 538)

III.13.30. ante 9. X. 1380. (Capitulum Chasmense, 9. X. 1380.)
CD XVI. 117 (AHAZU D-VI-103, DF 230 658)

III.13.31. ante 20. X. 1380. (Capitulum Chasmense, 22. X. 1380.)
CD XVI. 121 (MOL Zichy család zsélyi levéltára 211 B 645, DL 77 803)

III.13.32. ante 31. X. 1380. (Capitulum Chasmense, 26. XI. 1380.; Petrus Chirke vicebanus et comes Crisiensis, 3. XII. 1380.)
CD XVI. 123; 125 (originale deest; HDA ACZ ALC 24/25, DF 255 673)

III.13.33. ante 30. I. 1381. (Petrus Cudar banus, 30. I. 1381.)
Zichy IV. 154.; CD XVI. 135 (MOL Zichy család zsélyi levéltára 218 B 84, DL 77 811)

III.13.34. ante 8. X. 1381. (Basow de Buk comes Crisiensis, 8. X. 1381.)
CD XVI. 183 (MOL MNM Törzsanyag, Véghely, DL 42 215)

Index abbreviationum

AA = Acta Antiqua

ACZ = Archivum Capituli Zagradiensis

AHAZU = Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

ALC = Acta loci credibilis

AO = Imre Nagy – Gyula Tasnádi Nagy, *Anjoukori Okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis*, sv. I-VII, Budapest, 1878.-1920.

C = Copia

CD = Tadija Smičiklas (et al.), *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae ac Slavoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, sv. IX-XVI, Zagrabiae, 1911.-1976.

Cod. Blag. = Lajos Thallóczy-Samu Barabás, *A Blagay-család oklevéltára*, Monumenta Hungariae Historica – Diplomataria, sv. XXVIII, Budapest, 1897.

DEC = Decretalia

DF = Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Fényképgyűjtemény, Budapest

DL = Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár, Budapest

DMV = Documenta Mediaevalia Varia

DON = Donationes

Fejér CD = Georgius Fejér, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, T. VIII, vol. 2-T. IX, vol. 7, Budae, 1829.-1844.

Farlati = Daniel Farlati, *Illyrici sacri tomi VIII*, Venetiis, 1751.-1819.

GYMSML = Győr-Moson-Sopron Megye Levéltára

HDA = Hrvatski Državni Arhiv, Zagreb

HO = Imre Nagy (et al.), *Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius*, sv. I-VIII, Győr-Budapest, 1865.-1891.

DAZ = Državni arhiv u Zagrebu

Iványi, Teleki = Béla Iványi, *A római szent birodalmi széki gróf Teleki család gyömrői oklevéltára. Archivum Gyömrőense gentis comitum Teleki de Szék*, Szeged, 1931.

JUR = Juridica

Die ersten Lónyay = János Karácsonyi, *Die ersten Lónyay*, Pozsony, 1912.

Katona = Stephanus Katona, *Historia critica regum Hungariae*, Pestini-Budae, 1779.-1817.

Kercselich = Balthasar Adamus Kercselich de Corbavia, *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagradiensis partis primae tomus I*, Zagrabiae, [1760.]

Kuk. Jura = Ivan Kukuljević, *Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, Zagrabiae, 1862.

Lónyay = János Karácsonyi, *Az első Lónyayak. Családtörténeti tanulmány*, Nagyvárad, 1904.

- Lopašić Oko Kupe = Radoslav Lopašić, *Oko Kupe i Korane, Mjestopisne i poviestne crtice*, Zagreb, 1895.
- Lopašić Hrv. urb. = Radoslav Lopašić, *Hrvatski urbari*, Zagreb, 1894.
- M = Mentio
- Matijević Sokol = Mirjana Matijević Sokol, Najstarija povijesna svjedočanstva o Zaboku, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 29 (1996.), 295-302.
- MHEZ = Johannes Bapt. Tkalčić, *Monumenta historica episcopatus Zagrabienensis. Povjestni spomenici Zagrebačke biskupije*, sv. I-II, Zagreb, 1873.-1874.
- MHLRCZ = Joannes Bapt. Tkalčić, *Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae, metropolis regni Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae. Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba*, sv. I-II, Zagrabiae, 1889.-1890.
- MHNCT = Emilius Laszowski, *Monumenta historica nob. communitatis Turopolje olim "Campus Zagrabienensis" dictae. Povijesni spomenici plemenite općine Turopolje neko Zagrebačko polje zvane*, sv. I, Zagrabiae, 1904.
- MISC = Miscellanea
- MKA = Magyar Országos Levéltár, Magyar Kamara Arhívuma
- MNM = Magyar Nemzeti Múzeum
- MOL = Magyar Országos Levéltár
- MTA = Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
- NAZ = Nadbiskupski Arhiv, Zagreb
- NRA = Neo Registrata Acta
- O = originale
- PRIV = Privilegiales
- Sopron vm. = Nagy Imre, *Sopron vármegye története. Oklevéltár I-II*, Sopron, 1889.-1891.
- Stipišić-Šamšalović = Jakov Stipišić–Miljen Šamšalović, *Isprave u Arhivu Jugoslavenske Akademije, Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije* 2 (1959.), 289-379.
- T = transumptum
- Toplica = Tenor privilegiorum monasterii Beatae Virginis Mariae de Toplica
- Turopolje = Archivum communitatis nobilium de Turopolje: Diplomata et donationes
- VZA = *Vjesnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*, Zagreb 1899.-1920.
- VML = Vas Megyei Levéltár
- Zichy = *A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeő*, sv. III.-IV. Pest-Budapest, 1874.-1878.

Sl. 1. Viseći pečat bana Mikca iz 1326.

Sl. 2. Viseći pečat vikara Leustahija Paksija iz 1356.

Sl. 3. Viseći pečat bana Petra Cudara iz 1376.

Éva B. Halász

A Diplomatic Analysis of the Charters of the Bans of Slavonia from the Period 1323–1381

Summary

The article deals with the diplomatics of the fourteenth-century Bans of Slavonia from the period between 1323 and 1381. The first date refers to the year when the restoration of the royal power of King Charles I started. In 1381, for the first time in the Angevin period, two men, John and Stephan Banfi, were appointed together as the Bans of Slavonia. During the period under discussion, the bans held various titles: at first they held the title of *banus tocius Sclavoniae*, then that of *banus tocius Sclavoniae et Croatiae* (1345–1356) and later that of *banus Sclavoniae* only. Between 1350 and 1356 and between 1371 and 1372 there were also Dukes of Slavonia, first Stephan of Anjou (1351, 1353–1354) and his wife Margaret (1354–1356), and later Charles of Durazzo (1371–1372).

All together there are 402 charters issued by the Bans of Slavonia in the aforementioned period, partly issued on paper and partly on parchment. The handwriting of their charters can be easily read in cases of privileges, but is sometimes rather illegible in those of the mandates and of the *litterae patentes*. The seals of all the bans are known, except those of Bishop Stephan Kanizsai, who held the title of the *gubernator tocius Sclavoniae et episcopus Zagradiensis* between 1363 and 1365.

The internal characteristics of these charters are similar to those of the charters that were issued by the royal chancery. However, there were certain differences in their development: the parts of the *contextus* became simpler and more formulaic towards the end of the century (for example, at the beginning of the period under research some charters contained the *arenga* as well as the *narratio*, but, conversely, in the 1370s these formulas can no longer be found). The charters became more and more uniform over the course of the period. In the charters of the bans the terms *invocatio* and *subscription* do not appear, and all of the dates are given according to the Liturgical Calendar.

The head of the bans' chancery held the title of *prothonotarius*. Only some of them are known by name, and not all of them were priests. It is certain that besides them in the office there worked also some other notaries. They wrote the charters, but they are generally unknown by name. In the second half of the period, the notes mentioning such notaries appeared in the bans' charters. In the chancery there was also a register, modelled on the example of the papal chancery.

The article concludes with the typological analysis of bans' charters, which may be divided according to *privilegia*, *litterae patentes* and *mandata*.

Key words: the fourteenth century, Slavonia, diplomatics, ban, ban's chancery